

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

TELEFON ŠTEV. 2852.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Nova rast.

Vsa znamenja kažejo, da je oživila pri nas Slovencih nova politična plast; samosvoja po mišljenju in čustvovanju, ločena od vseh političnih strank, a vendar tesno zvezana z rodno grudo in njeno usodo. Da, ta čut usodnosti in odgovornosti do življenja svojega naroda — to je pravi živec te nove formacije.

Nosilci te politične idejnosti so izšli v glavnem tako iz konservativne kakor iz napredne stranke, tvorijo nekako tretjo skupino, ki pa do danes še ni programatično končno veljavno oblikovana. Vzrok te novi tvorbi je predvsem naraven razvoj vsakega organizma, ki rodi vedno in vsepovsod, kjer so njegove življenske osnove še neizžrpane iz dveh podanih premis — tretjo idejnost, v kateri so izločeni vsi oni elementi prvih dveh osnov, ki jih je rodil nespraven spor in v katerih so nasprotno združeni vsi oni sokovi, ki so nujno potrebni za vsako novo in enotno rast. Tako je z našo novo politično plastjo, ki se mora prej ali slej razviti v krepek in močan politični organizem. Poglejmo stvar поближе.

Naša ljudska stranka je izšla iz prastarih tradicij, naslanjajočih se v glavnem na neizpremenljive, večne zakone, ki so vklesani v bitnost vsakega posameznega človeka. Te postavbe so silno jedrnat in kratko oblikovane, so kakor kri in meso življenja, so živa prasnov vseh pravih kultur; zato so posegle njih korenine globoko tudi v življenje našega ljudstva. Na kratko rečeno: to je krščanstvo.

Toda, krščanstvo si je privzelo tekom stoletij še drug obraz, ki ga nazivljajo zgodovina: klerikalizem, ultramontanstvo, ki v bistvu ni nič drugega kot univerzalistični historizem. Tudi ta razvoj je naraven, zakaj vsaka še tako čista idejnost se izprevrže sčasoma v okorel sistem, ki ga je končno sama čista oblika, iz katere izvira zakon moči in nasilja. Tako je bilo s krščanstvom, tako je z vsakim idejnim pokretom, ki sili po sistemu in nasilnem uveljavljanju. Toda, treba se je zavedati, da rodi vsaka nasilnost v masah, ki nimajo pregleda nad tem naravnim razvojem, suženjstvo, hinavstvo in bogve kakšne ogabnosti. Ta izcedek je prvi povzročitelj novih organizacij v človeški družbi, katerih glavni namen je te bolezenske kali, ki ogrožajo življenje naroda, zatreti.

Isti proces se je izvršil pri nas in ustvaril že dokaj zgodno v letih našega narodnega probujanja — našo napredno fronto. To je bila prva politična formacija one vedno žive revolucionarne idejnosti, ki so jo sejali v našem narodu možje, kot: Trubar, Prešeren, Levstik in drugi. Politično obliko pa so vtisnili tej idejnosti šele dr. Tavčar in njegovi.

Ali, na žalost moramo poudariti, da ta naša naprednost ni bila nikdar dosti vredna, ker je bila le posnetek tuje idejne revolucionarnosti, ker ni izšla iz naših tal samih. Kam je ta stranka zašla dandanes, da ni znala ohraniti niti dr. Tavčarjevega idealizma, da je pogazila še tisto troho naprednega prosvetljenstva, ki so jo naši predniki dosegli s takim naporom, da je postala židovska in bankokratska, da je zavrgla vse osnove Slovenstva, menim, ni treba razlagati posebej. Zato: Oselija, zaté ni niti samostana več; postala si — capajdra in zvodnica!

Skrajni čas je bil, da so se zbudili pri nas ljudje, katere prištevamo najbolj, ki zavračajo na eni strani zaključeno obzorje programa naše SLS, še bolj pa gnijo, žabje obzorje naše napredne gospode. Ti novi ljudje so

Davidović odklanja dr. Žerjava.

Beograda, 24. sept. Pogajanja za združitev obeh demokratskih strank se nadaljujejo. Ljuba Davidović pa naslopa zelo oprežno. Zanimivo je, da Davidović nikakor ni naklonjen zopetni združitvi obeh demokratskih strank v eno samo stranko, pač pa bi bil pripravljen sprejeti posamezne člane samostojne

demokratske stranke v matico. To tako si je izbral Ljuba Davidović zato, ker se želi za vsako ceno odkrižati Pribičevića in dr. Žerjava, ki sta pred leti razbila Demokratsko stranko in jima Davidović ne zaupa več iz bojazni, da se ne bi isti slučaj ponovil, če bi se politični položaj zopet izpremenil.

Položaj.

Beograd, 24. septembra. Glede na sejo Hrvatskega seljaškega kluba v Zagrebu in na izjavo Stefana Radića mislijo beograjski politični krogi, da bi se akcija za ustanovitev dvostranskega sistema: to je konservativcev z radikali in liberalcev z demokrati, načelno mogla v doglednem času uresničiti, če bi daljni razvoj političnih dogodkov šel v isti smeri, kakor je šel dozdaj. Ker pa akcija za uresničenje takega sistema ne bi pustila nepoškodovane pozicije današnje vlade in bi utegnila celo omajati vladno večino, mislijo vladne stranke, da je tako pregrupiranje strank, na katero se sedaj dela, eno najvažnejših vprašanj naše notranje politike, in da je treba vsak pokret strankarskih grupacij prav resno uvaževati. Če se upošteva nestalnost, ki še vedno vlada pri radikalih, potem bi po mnenju radikalnih prvakov utegnila radikalna stranka zelo oslabeti, če pride do formiranja kake zajednice, posebno če bi kaka zajednica ostala dalje časa složna in bi za kak čas prevzela oblast v svoje roke. Ker bi tako delovanje za razširjenje Demokratske zajednice na HSS in SDS pokvarilo ravnovesje, ki obstoji sedaj v novi skupščini, so se radikalni prvaki začeli baviti z mislijo, da bi to akcijo preprečili in moč današnje vlade čimbolj okrepili. Ker pa se sami radikali s SLS v državi ne morejo smatrati še kot zastopniki vseh treh plemen, začenjajo radikalni prvaki misliti na to, kako bi se napravil kak sporazum s HSS, da bi se tako radikali ne samo ojačili, temveč da bi dobili tak pomen, kakor je v tem trenutku potreben. Začeli so zato te dni v radikalnih vrstah posvečati temu vprašanju veliko pažnjo. Del radikalov, ki smatra sodelovanje Hrvatov v državni upravi za neobhodno potrebno, da se čimprej in čimbolj ustalijo naše notranje razmere je začel včeraj, ko je izvedel za Radićeve izjave, delati kombinacije o možnosti sodelovanja HSS z radikalno stranko. V radikalnih vrstah povdarjajo, kako je dosedaj radikalna stranka na razne načine poskušala, da dobi hrvatski značaj in se tako pokaže kot prava narodno-radikalna stranka. Ti poskusi pa so dozdaj ostali brez uspeha. Radikali so sprva mislili, da jim bo pri teh volitvah uspelo pridobiti del pristavev HSS na svojo stran, na kar bi ra-

pravi svobodomiselci, ki poznajo tako elemente krščanstva, kakor tudi elemente naravoslovnih znanosti, ki dobro vedo, da so kulturne osnove našega naroda v skrajni nevarnosti, da mora biti dandanes narod zbran pod enim in istim praporom, ker nas je malo za borbo s temnimi silami, pred katere nas je postavila zgodovina.

Naj se imenuje ta vedno živa, nikdar umirajoča sila krščanstvo, ali naprednost ali svobodomiselstvo, — vse to so le besede za ono zdravo miselnost, ki zatira v narodu gnulobo in smrtne kali.

Ta nova rast je tu; treba ji je le še politične oblike. To obliko pa ji bo dal le mož, na katerega čaka mlada Slovenija. Ta bo njen rešitelj!

dikali po razcepljenju HSS ojačili svojo stranko s hrvatskimi poslanci in dali svoji stranki tisti značaj, ki ji je potreben z državnega in hrvatskega stališča. To misel pa so radikali morali opustiti, ker so menili, da bo orientacija HSS po volitvah morebiti drugačna in da se ne bo treba zatekati k takim sredstvom.

Akcija za razširjenje Demokratske zajednice na HSS je sedaj povzročila, da je dozorela misel kontakta s HSS, ki naj bi spremenila svoje dosedanje stališče napram parlamentarnim razmeram in usmerila svojo orientacijo napram radikalni stranki. Politični krogi mislijo, da bi Radić utegnil sprejeti tako stališče in da bi šel preko vseh nespornostim, ki so obstojala med njim in med radikali. Vsa ta nespornostim so samo rezultat navadnih volilnih trenj. V bistvu pa ni takih diferenc, da Radić ne bi stopil z radikali v stik in ne bi začel razgovorov za sklenitev sporazuma med HSS in med radikali.

Ta zajednica med HSS in radikali bi se utegnila ustvariti v prav kratkem času. Če bi HSS pristala na to, da se s časom zveže z radikali v zajednico, bi prišla v poštev kot koalirana stranka in to ne samo izven vlade, temveč v sami vladi. HSS bi v zvezi z radikali imela več ugodnega terena za svoje delo kakor pri demokratih. Radikali smatrajo, da Radić sam ni posebno navdušen za vslop v demokratski blok, ker bi ta blok ne mogel biti dolgotrajen; kajti interesi Radića in Pribičevića se nikakor ne dajo spravili v sklad posebno v politiki, ki se vodi na Hrvatskem. Zato so radikali prepričani, da je zdaj mogoče sporazum med radikali in HSS na bazi vladne koalicije, ki bi ustvarila možnost za nadaljnje sporazumevanje o razširjenju radikalne zajednice na HSS. Taka zajednica bi bila zelo koristna tudi za vso državo, ker bi obsegala večino Srbov, Hrvatov in Slovencev. V tej zajednici bi se lahko nadaljevalo delo brez vseh trenj.

Zaradi teh kombinacij v radikalnih vrstah, pričakujejo z velikim interesom prihoda Stefana Radića v Beograd, ki je najavljen za 28. t. m. Radikali mislijo, da bi se Radićev prihod dal tudi odložiti in bi se prej vodili razgovori s Pavlom Radićem. Golovo pa je, da bodo radikali pri tem zelo oprezní in da se bodo bali, da Radić ne bi odklonil njihove ponudbe.

Če bi HSS vztrajala še naprej pri Demokratski zajednici, ulegne nastali zelo resna situacija, ki lahko vsakomur povzroča skrb. Ta kombinacija z radikalno zajednico se je dozdaj najresneje obravnavala v skupini Velje Vukičevića. Koliko pa sam Vukičević za slvar ve, je nemogoče določiti. Kolikor pa se da sklepati iz razgovorov z radikalnimi prvaki, je Vukičević taki kombinaciji naklonjen, ker bi ne samo državna politika, ki jo je on inavguriral, temveč tudi njegova osebnost dobili več garancij kakor pa, če bi se razmere razvijale v drugem pravcu.

Pravniški kongres v Sarajevu.

Sarajevo, 24. sept. Včeraj dopoldne je bil odprt pravniški kongres v Sarajevu. Kongresa se je udeležilo preko 1000 oseb. Odpril je kongres podpredsednik Janković, ker sta predsednik kongresa dr. Polić in prvi podpredsednik bolna in se nista mogla udeležiti kongresa. Predsednik je izrekel pozdrave Nj. Vel. kralja in je pozdravil navzočega pomočnika komandanta armije in pravosodnega ministra dr. Subotića.

Za predsednikom je povzel besedo minister za pravosodje dr. Subotić, ki se je v svojem govoru dotaknil raznih aktualnih vprašanj. Prešel je tudi na uradniško vprašanje in izjavil, da ne smemo gojiti prevelikih nad na zboljšanje stanja uradniškega staleža. Težko da bi se moglo leto v tem pogledu kaj več napraviti. Ukrenjeno pa je že potrebno, da se spremeni uradniški zakon in izvršilne uredbe k zakonu, da bi se ustvarila solidna osnova za uradniški stalež na splošno.

Nato so govorili še predsednik vrhovnega sodišča v Sarajevu dr. Dimić, veliki župan Milan Nikolić in komisar mesta Sarajevo Ibrahim Hadžiomero- vić.

Včeraj popoldne je zasedala sekcija kongresa, ki se je bavila s položajem žene ter z nje bračnim, imovinskim in nasledstvenim pravom, in sekcija, ki se je bavila z izvršitvijo civilnih razsodb državnih sodišč.

Sinoči je bil v lidži prirejen velik rof sarajevske občine. Navzočih je bilo preko 1000 gostov.

Danes dopoldne bodo začele delo druge sekcije.

PRORAČUN MINISTRA ZA PROMET.

Beograd, 24. sept. Včeraj popoldne je bila seja ministrskega sveta, ki se je bavila samo z razpravo proračunov posameznih ministrstev. Obravnaval se je včeraj samo proračun prometnega ministrstva. Prometni minister je predložil proračun, ki daleč presega vsoto lanskega proračuna. Prišlo je do nesoglasja med samimi ministri, ker je finančni minister zahteval znižanje tako, da bi bila skupna vsota vsega proračuna za 10% nižja od sedanjega proračuna. Temu se je odločno upr. prometni minister. Zato bo potrebna še seja, ki se bo bavila edino s tem vprašanjem.

VPRAŠANJE RAZOROŽITVE V ZENEVI.

Zeneva, 24. septembra. Po dosedanjih dispozicijah bi se imela danes začeti na plenarni skupščini Zveze narodov velika debata o vprašanju razorožitve. Za poročevalce so določeni belgijski senator Brouckere za skupni načrt resolucije, ki ga je sprejela komisija, poljski delegat Sokal za poljski predlog in delegat republike San Salvador Guerrero kot poročevalec o predlogu, ki se tiče kontrole privatne fabrikacije orožja in municije.

TEKMA ZA SVETOVNO PRVENSTVO V ŠAHU.

Buenos Aires, 24. sept. Včeraj se je nadaljevala in končala tretja partija šaha za svetovno prvenstvo. Partijo je dobil Capablanca. Aljehin se je odločil za damski gambit in je ob prekinjenju partije stal dobro. Kasneje je spremenil kombinacijo in končno izgubil igro. Dozdaj je vsak od igralcev dobil po eno igro, ena partija pa je bila remis.

Boj proti kliki v SDS.

Politično ozračje v Sloveniji se je začelo polagoma čistiti. Spoznanje, da so politične metode, ki jih je vpeljala v naše javno življenje slovišta klika v SDS, ne samo popolnoma zgrešene in brezuspešne, ampak tudi nedostojne kulturnih in resnih ljudi, je začelo prodirati tudi v esdeesarske vrste in če smemo imenovati kakšen pojav v naši najnovejši politični zgodovini razveseljiv, je gotovo razveseljivo to, da so se začeli naprednjaki sami, ki so doslej sledili — kliki bolj iz tradicije kakor pa iz prepričanja o umestnosti klikinih političnih metod, že prav energično upirati poskusom klika, da bi vsako samostojno mišljenje in presojanje javnih zadev pred krinko strankarske discipline zatrla.

Ta uporni duh je dokaz, da je v vrstah SDS še mnogo zdravih elementov, ki jih je treba samo zbrati in organizirati, in takoj bo stala tu močna napredna bojna vrsta proti vsaki strankarski diktaturi, proti lažni demokraciji in proti zloglasnim gospodarskim in političnim metodam sedaj žalibog še odločujoče klika.

Kako raste odpor proti kliki, so pokazale zadnje volitve za državni zbor v Ljubljani, ko je dobila SLS skoraj 4460 glasov. Kdor Ljubljano le količkaj pozna, niti najmanj ne dvomi, da tolikega števila glasov samo SLS v Ljubljani ne spravi skupaj. Dobiti je morala torej lep del glasov drugod in kakor smo poučeni — in to jako dobro poučeni! — je glasovalo na stotine znanih naprednjakov dne 11. septembra za dr. Korošca samo iz upornosti proti kliki v SDS, ker so pač smatrali, da na ta način najbolj temeljito obsojajo zloglasne politične metode, s katerimi je klika cel naš narod pred vsem svetom osramotila. Če ne bi bili glasovali tu biva joči Čehi, Rusi in srbijanski vseučiliščniki v nepoznavanju današnjih razmer za klika, bi bil rezultat volitev dne 11. septembra že kar presenetljiv!

Za občinske volitve v Ljubljani pa stoji stvar vse drugače. Pri zadnjih državnozborskih volitvah naprednjaki-meščani niso ime-

li nobenega drugega ventila za svojo nezadovoljnost, kakor da so glasovali iz opozicije proti kliki za SLS, za občinske volitve sta postavljeni poleg liste, ki jo forsira in priporoča klika, še dve drugi listi, ki sta najmanj tako napredni kakor je lista »oficijelne« esdeesarije. To je »napredna gospodarska lista« z nosilcem dr. Ravniharjem in »neodvisna gospodarska lista« z nosilcem dr. Gregoričem. Proti temu dvema listama vse klikarsko vpitje, češ da so to »klerikalne« liste, prav nič ne pomaga, ker ve vsak ljubljanski otrok, da imajo klerikalci »svojo« listo z dr. Gosarjem na čelu, a za tako bedaste, da bi svoje moči cepili, tudi klerikalcev ni treba imeti. Obe gospodarski listi, »napredna« dr. Ravniharjeva in »neodvisna« dr. Gregoričeva sta izrazito naprednega značaja in to je prav da je tako, kajti danes ima vsak ljubljanski naprednjak, ki mu je še kaj za poštenje in za pravo demokracijo in za lasten ponos, priložnosti dovolj, da si izbere eno ali drugo od obeh res naprednih list, na katerih stoji iz imena izvrstnih mož, ako noče glasovati iz same opozicije proti kliki zopet za SLS. Pošteni in pravi naprednjaki, ki se ne dajo kar tako na slepo komandirati čez drn in strn od klika, imajo sedaj dovolj izbire in mi smo prepričani, da bodo tudi pravilno izbrali vsak po svojem okusu. Prepričani pa smo tudi, da noben pravi naprednjak ne bo glasoval za klika.

Za klika naj glasujejo tisti nesrečniki, ki so od klika na ta ali oni način gospodarsko odvisni in si ne morejo pomagati, toda svobodni in neodvisni naprednjaki nikoli!

Niso torej prihodnje občinske volitve le »boj med naprednjaki in klerikalci«, kakor vpije klika, ampak pred vsem pomenijo prihodnje občinske volitve boj proti kliki na njeni zadnji postojanki, da bo enkrat tudi v naprednih vrstah mogoča konsolidacija, do katere se sedaj ne more priti za nobeno ceno, ker klika ljudi samo odbija od sebe zaradi svojih zloglasnih metod, namesto, da bi jih privlačila.

Pismo iz Italije.

Trst barometer gospodarskega življenja na Primorskem. — Naraščanje in padanje tržaškega prometa. — Dragoceno priznanje. — Kako nas prezirajo!

r. p. — Na Primorskem, 21. septembra.

Fašistovski listi zelo radi poudarjajo, da je Trst merilo za vse politično in gospodarsko življenje na Primorskem in da zlasti zunanji svet sodi razmere, ne samo primorske, temveč tudi splošno italijanske, po razmerah v Trstu. Če se vidi v Trstu veliko prometa, se pravi, da Italija dela in napreduje, če se pa vidi v Trstu, da je luka prazna, da prometa ni, pa se pravi, da se vsa Italija zvija v gospodarski krizi.

Fašistovski listi imajo prav, ko pišejo tako. Če ne v polni meri, pa vsaj deloma, ker je Trst vsaj kar se tiče Primorske, gotovo najzanesljivejši barometer za gospodarske vremenske razmere vse dežele. Kakor živi Trst od svojega neposrednega zaledja, ki sega tja gori do meje, živi to zaledje od Trsta. Zbojisanje prometa v Trstu ima za posledico večjo porabo ter zato lažje in boljše unovčenje proizvodov narodnega gospodarstva neposrednega zaledja, kakor ima poslabšanje tržaškega prometa za posledico ravno nasprotno: padanje cen tem proizvodom in sploh težave pri njihovem vnovevanju. Če dela tržaška luka, se Vipavec, Kraševac in Istran ne boje, da bi ne mogli spraviti v denar svojega vinskega pridelka, živina dobiva boljše ceno, poljski pridelki gredo hitro izpod rok, ker je pač v Trstu zaslužek boljši in dosledno tudi poraba večja. Naj pa je v Trstu prometna kriza, naj mase delavstva postopajo, namesto da bi delale — postopajo, ker ni dela — pa čuti to pomankanje dela in zaslužka tudi vsa dežela, ker je poraba znatno manjša in morata počešelski kmet in vinogradnik, ki potrebujejo gotovine, prodajati svoje pridelke za vsako ceno, samo da prideta do denarja.

Danes je položaj v Trstu tak, da ne more biti zadovoljen z njim niti Tržčan, niti katerikoli drugi Primorec. Tržaški promet se pač ne more in ne more dvigniti do nekdanje višine in se nikdar več dvignil ne bo do nje. Veliki svetovni promet, ki je nekdanj šel preko Trsta, je krenil po drugih potih in je ni sile, ki bi ga mogla zopet usmeriti preko Trsta, ker je danes nekdanje ogromno tržaško prometno zaledje, bivša habsburška monarhija, razkosano na kopico narodnih držav, katere si vsaka po svoje urejajo svoj promet tako, kakor se bolje prilega njihovim lastnim koristim, in jim je pač malo mar, ali živi Trst ali ne živi, ko vendar ni njihov, in jim poleg tega ne nudi tistih prometnih ugodnosti, ki jim jih nudijo njihova lastna prometna sredstva.

So časi, ko tržaški promet, ki drugače stalno nezadržljivo pada in pada, vendarle zopet oživi; toda to je le trenutno, mimogrede, slučajno, ker pač nanesejo kakšne izredne prilike tako. Na tak način kaže tržaški promet n. pr. letos v zadnjih treh mesecih neki porast, ki bi bil v resnici zadovoljiv, če bi bil stalen, ne pa samo slučajen, odvisen od izrednih prilik v inozemskem tržaškem zaledju. Prva polovica letošnjega leta je bila namreč silno slaba za Trst in njegov promet, ki je v tem času znatno padel pod promet iste dobe lanskega leta. Pritisnila pa je potem suša, ki je ogrozila ali celo uničila poljske pridelke v inozemskem zaledju tržaškem, pa se je pričel znaten uvoz, ki je šel seveda preko Trsta. Šlo je zlasti za uvoz južnoameriške koruze, pri čemer je treba vedeti, da so južnoamer. izvozniki, če ne že odkrito, pa vsaj prikrito tru-stirani in da ima ta trust svoje zastopstvo za vso osrednjo in vzhodno Evropo v Genovi, podzastopstvo pa v Trstu ter se tako ves ta promet sam po sebi navaja preko Ita-

lije, oziroma preko Trsta. Če ne bi bilo torej v zaledju slabo obetajoče letine, bi bil tržaški promet še dalje stalno padal, kakor je padal v prvi polovici letošnjega leta, in če bi zaledje v svojo lastno korist organizovalo direkten uvoz brez italijanskega posredovanja, kar bi ne bilo nemogoče ob takih ogromnih količinah, kakor se uvažajo letos, bi Trst izgubil tudi take slučajne dobre čase.

Tržaška trgovinska zbornica priobčuje vsak mesec statistični pregled tržaškega prometa in tako izkazuje za letošnji mesec avgust naslednje številke (v metrskih stih) v primeri z mesecem avgustom lanskega leta:

Leto	1927	1926
Dovoz železniški	1.093.153	1.052.938
Dovoz pomorski	1.245.640	1.328.037
Skupaj	2.238.793	2.380.945
Odvoz železniški	877.546	663.164
Odvoz pomorski	671.450	681.146
Skupaj	1.548.996	1.344.310
Promet železniški	1.970.699	1.716.072
Promet pomorski	1.917.090	2.009.183
Skupaj	3.887.789	3.725.255

Potemtakem se je torej vsekupni promet v letošnjem mesecu avgustu zboljšal za 162.534 metrskih stotov (1625 vagonov desetonskih), ali za 4.4% napram prometu lanskega meseca avgusta, pri čemer pa je zelo značilno dejstvo, da je vkljub zgoraj omenjenemu zelo porastlemu inozemskemu tranzitnemu uvozu vendarle v celoti padel pomorski promet, dočim pa je seveda znatno porastel železniški odvoz; ker ima svoj vzrok ravno v tem porastlem tranzitnem uvozu inozemskega zaledja.

Če primerjamo promet prvih osmih mesecev letošnjega leta z isto dobo lanskega, postane ta slika še jasnejša:

Leto	1927	1926
Dovoz železniški	8.326.043	8.814.926
Dovoz pomorski	11.018.781	10.469.361
Skupaj	19.344.824	19.284.287
Odvoz železniški	7.187.867	6.440.585
Odvoz pomorski	5.496.145	6.308.062
Skupaj	12.684.012	12.748.647
Promet železniški	15.513.910	15.255.511
Promet pomorski	16.514.926	16.777.423
Skupaj	32.028.836	32.032.934

Predvsem se vidi tu, kako inozemsko zaledje vedno manj uporablja Trst za svoj prekomorski izvoz: železniški dovoz je bil letos za 488.883 metrskih stotov (4888 vagonov) manjši kakor lani, odgovarjajoči pomorski odvoz pa kar za 811.917 metrskih stotov (8119 vagonov), kar znači, da tudi v tržaških skladiščih ni bilo blaga za pomorski odvoz. Pomorski dovoz je zaradi zgoraj omenjenih okoliščin porastel za 549.420 metrskih stotov (5494 vagonov), železniški odvoz pa za 747.282 metrskih stotov (7472 vagonov), kar je vsekakor znamenje, da znatni del tega odvoza ni prispel v Trst po morju, kar da z razkrcavanjem ladij in nakladanjem vagonov dela in zaslužka, temveč po železnici in tudi odšel po železnici, kar le pomnožuje številke v statistiki prometa, ne da pa Trstu nikakšnega zaslužka, ker ta promet opravi

železnica s svojim stalnim materialom in osebjem.

Končno pa je treba ugotoviti, da promet letošnjih prvih osmih mesecev koncem konca vkljub vsemu porastu zadnjih treh mesecev še vedno za 4098 metrskih stotov zaostaja za prometom lanskim prvih osmih mesecev.

Fašistovski listi razpravljajo zelo obširno o teh tržaških prometnih razmerah — seveda, ker hočejo na vsak način prikazati ljudstvu, kako skrbje za Trst in kako jim je pri srcu njegov procvet! — in si obetajo, da bo letošnje leto v celoti »dobro leto«, to se pravi, da bo na vsak način boljše, kakor je bilo lansko in da se tako gospodarski položaj Trsta v splošnem obraca na bolje. Zamolčujejo pa seveda, da so vzroki tega zboljšanja samo slučajni, s čemer pa pada vse njihovo zagotavljanje, da se polagoma po njihovem prizadevanju vračajo Trstu nekdanji zlati časi. Tupatam pa celo njim samim uide priznanje, da Trst ne le ne napreduje, temveč le propada in propada. Tako je n. pr. današnji »Il Popolo di Trieste« napisal tole priznanje:

»Meščanstvo, zlasti najvišji njegov del, tisti, ki živi od trgovine, ve, da se nahaja Trst, kar se tiče prometa, v dobi propadanja.«

List nato sam dokazuje to propadanje s številkami, ki v resnici govore le prejasno: prvih osem mesecev zadnjega leta pred vojno, leta 1913, je imel Trst 4.127.427 ton prometa, v isti dobi najboljšega poveljnega leta, 1924, pa je imel 3.889.321 ton, naslednjega, že slabšega leta 1925 pa 3.698.742. Letos ga je samo še 3.202.883 ton; torej samo še 77.6% poveljnega prometa. »Popolno« bridko toži, kako so vse druge velike luke, kakor Hamburg, Bremen, Antwerpen, Rotterdam, Lübeck, Gdansk, Marseille, Barcelona ter celo Genova in Benetke, že dosegle in nekatere celo prekoračile svoj poveljni promet, kakor Hamburg, Marseille in Genova, samo Trst pa propada.

Fašistovski list pa pozablja pri tem povedati vzroke tega propadanja, ki pa ne tiče samo v dejstvu, da je Trst danes odrezan od svojega zaledja z »naravno in zgodovinsko« mejo Italije, temveč tudi v njem samem in v tistih, ki mu danes gospodarijo. Če je namreč Trst navezan na inozemsko zaledje, je prav gotovo v prvi vrsti na jugoslovansko. Toda kaj se dogaja jugoslovanskemu poslovanju v Trstu in v njegovem poslovanju s Trstom?! Redke so tržaške trdke, ki bi dopisovale v našem jeziku. Povsod, kamor prideš, se smučajo okoli tebe črnosrajčniki in volajo v tebi državi nevarnega volana in iredentističnega propagandista. V lice so ti še prijazni, za hrbtom pa se ti rogajo. Toliko nesolidnosti, naravnost sleparstva, kolikor ga je tu doli, ga ni nikjer, čemer bi znali zlasti slovenski lesni trgovci zapeti marsikatero žalostno pesmico! Osleparjenje Jugoslovana se smatra skoraj za nekako nacionalno zaslug. In pojdi v Trstu kamo hočeš: po bankah, menjalnicah, trgovskih in prometnih uradih in poslovalnicah, vsepovsod najdeš napise v vseh mogočih jezikih, nemškem, francoskem, angleškem, grškem, turškem, albanskem jeziku, toda izvenš »Menjalnice« in »Menjačnice« nad prostori podružnice Ljubljanske kreditne banke ga ne najdeš napisa v našem ali kakem drugem slovanskem jeziku v vsem Trstu, niti ne pri podružnici »Živnostenske banke«, a če prideš v kako italijansko banko, urad, poslovalnico in izpregovoriš po naše, si lahko vesel, da ti samo poreko, da te ne razumejo in se ti naravnost ne zareži v obraz, dočim pa imajo za vsakega drugega tučja najslajše besede v njegovem jeziku in se tope v ljdnosti in uslužnosti pred njim. In vendar smo mi najbližji njihovi sosede, od katerih ne žele samo, temveč že kar nekako zahtevajo, da naj navajamo svoje posle, svoj promet preko njih, preko Trsta!

Če ne bi bilo še drugih razlogov, bi bilo že to njihovo, za nas tako prezirno, poniževalno vedenje napram nam dovolj vzroka, da se jih ogibamo, da preziramo nje in njihov Trst, kakor oni prezirajo nas.

Fašistovski Trst pač ne more pričakovati, da bi ga dvigali mi, Jugoslovani!

NOVI STANOVANJSKI ZAKON IN CENE STANOVANJ.

Po soglasnih poročilih iz Beograda bo stanovanjska zaščita s 1. novembrom prenehala in z ukinjenjem doslej veljavnega stanovanjskega zakona bodo hišni lastniki dobili vrnjeni dve svoji stari pravici: Oni bodo s stanovanji lahko zopet prosto razpolagali in dobivali bodo za stanovanja v svojih hišah primerno ceno.

Znano je vsem, kako si mnenja glede prostostanovanjske odpovedi nasprotujejo. Mnogo najemnikov še vedno misli, da morajo biti nastanjeni za večno tam, kamor jih je dala sreča (ali pa stanovanjska oblast) in sicer po dosedanji znižani ceni. Ta skupina smatra dosledno svojemu stališču ukinjenje stanovanjske zaščite za veliko zlo zlasti za delavce in za takozvane nižje sloje. Druga skupina ljudi pa pravi, da bo boljše, če se stanovanjska zaščita ukine, ker se bo potem več zidalo in bo stanovanj kmalu dovolj na razpolago, seveda ne po 100 kron mesečno, ampak za nekaj več.

Izkušnje najnovejšega časa dokazujejo, da ima prav druga skupina. Pristaši prve skupine so nedolodni že v tem, da se ne ravna po svojem principu pri podnajemnikih. Kdor zahteva od hišnega lastnika celo stanovanje po znižani ceni, nima moralne pravice zahtevati od podnajemnika po 500 ali še več dinarjev mesečno samo za eno sobo in nima moralne pravice podnajemniku odpravevati po mili volji. Kar je enemu pravopovedovati po mili volji, kar je drugemu pravopovedovati po mili volji. Kako silno se je dvignila stavbena delavnost v Ljubljani, odkar se ljudje zavedajo, da bo s 1. novembrom stanovanjska zaščita res padla. Stavbena podjetnost in delavnost pa pomeni zaslužek in kruh za tisoče delavcev. Praksa kaže, da je letos brezposelnost v Sloveniji mnogo

manjša kakor prejšnja leta. Če se bo pa zidalo še naprej, čeprav ne v toliki meri kot letos, bomo kmalu imeli glede števila stanovanj in počasi tudi glede njihovih cen normalne razmere.

Glede cen pa se pojavljajo ponekod poskusi silnega izkoriščanja. Pametni ljudje so gotovo vsi zato, naj dobe tudi hišni lastniki od svojega premoženja primeren donos. So nam pa znani slučaji, ki jih moramo z vso odločnostjo zavrniti. Skrajno pretirano je namreč, če kdo zahteva kje v Šiški ali pa v Rožni dolini za stanovanje obstoječe iz sobe in kuhinje, kar po 1000 dinarjev mesečno! Jako verjetno je sicer, da se v Ljubljani ne bo našel bedak, ki bi tako pretirano ceno plačal, ampak že sami poskusi take vrste so značilni in tako oduševajo je treba zatrei v kali.

Izkušnja kaže, da so se vse cene precej približale predvojnimi cenam v zlatu, katerim je treba pristeti še nekaj procentov na račun takozvanega druginjskega poveljnega indeksa. To pravilo bi moralo veljati tudi za stanovanja in minister za socialno politiko bi storil prav, če bi ceno stanovanj omejil tako, da se za nobeno stanovanje ne sme zahtevati več kakor velja stanovanje v zlati valuti plus — rečimo 10 — procentov. Ko bo stanovanj dovolj, bo to pravilo itak prišlo samoposobi do veljave, dobro pa bi bilo, če bi oblast tudi vsako poskušano oduševstvo s primerno naredbo v kali zatrla.

Politične vesti.

= Fuzija SLS in NRS. O fuziji med SLS in NRS piše zagrebški »Obzorje«: »Nam se dozdeva ta fuzija prav malo verjetna, zlasti zato ne, ker se ne ve, kaj naj bi SLS za to dobila. Morebiti je mislil na fuzijo g. Vukičević, ko je sklepal blejski sporazum. Jako malo pa je verjetno, da bi dr. Korošec pristal na to, da radikali tako poceni pogoltno SLS. G. Korošcu ze zdi brzokone potrebno, da se za enkrat opre na radikale z ozirom na politične razmere v Sloveniji. On bi namreč rad širil ali vsaj zmanjšal moč SDS v Sloveniji, ki so še vedno glavni faktor v upravi Slovenije in pa po slovenskih mestih. Zato se lahko smatra, da je vse to prozorno manevriranje dr. Korošca, da okrepi svoj položaj v Sloveniji.«

= Davidović ne more sprejeti dr. Žerjave v Demokratsko zajednico. Večraj so poročali listi, da je Davidović rekel glede sprejema SDS v Demokratsko zajednico, da o kakih fuzijah obeh strank ne more biti niti govora, pač pa lahko pristopijo v Demokratsko zajednico posamezni člani. Kakor izvem od dobro poučenih strani, se je Davidović tako izrazil z ozirom na gg. Pribičevića in dr. Žerjave, ki ju na noben način neče sprejeti nazaj. To je zopet eno novo upanje za dr. Žerjavove vernike v Sloveniji, da bo dr. Žerjav prav kmalu minister. Preganjanja uradništva se torej še ne bo tako hitro pričelo kakor bi neki ljudje prav radi videli.

= Nove nemške šole na Češkem. Odkar so Nemci na Češkem opustili svojo pasivno politiko in začeli aktivno sodelovati v vladi, so dosegli že prav lepe praktične uspehe za nemško manjšino v češkoslovaški državi. Najnovejši uspeh so dosegli Nemci na šolskem polju, ker je vlada odobrila otvoritev 100 novih paralelk na nemških ljudskih šolah.

= Vatikan in fašizem. Nedavno so italijanski listi objavili vesti, da je stari spor med italijansko vlado in med Vatikanom rešen. Na te vesti odgovarja uradno glasilo Vatikana »Osservatore Romano«, da se rimsko vprašanje tako dolgo ne more smatrati za rešeno, dokler ni Vatikanu na evidenten način zagotovljena popolna politična neodvisnost. Naklonjenost posameznih italijanskih vlad Vatikanu še ne zadostuje. Dokler Vatikan ne uživa absolutne svobode in neodvisnosti, se mora smatrati, da spor med italijansko vlado in Vatikanom še obstoji. To je treba naglašati že zaradi tega, da tuje vlade ne bodo mislile, da je Vatikan podložen vladi, ki je njim tuja.

= Oborožene politične stranke. Najnovejša pridobitev raznih političnih strank po vojni so oboroženi oddelki strank. Italija je oborožila svoje fašiste, v Nemčiji je cela vrsta oboroženih nacionalnih društev, v Avstriji pa imajo socialni demokratje in krščansko-socialni kmetje svoje oborožene strankarske organizacije. Sedaj bodo dobili tako oborožene strankarske organizacije tudi na Češkem in sicer jih ustanavlja češka agrarna stranka proti češkim fašistom. Tajništvo češke agrarne stranke je namreč izdalo poziv na predsednike krajevnih odborov svoje stranke, naj v vsaki občini ustanove skupino strelcev, ki naj šteje po 12 mož. Poveljniki morajo biti sami zanesljivi strankini pristaši. Namen strelskih organizacij je skrbeti za red v občinah. Posamezni oddelki morajo biti vedno pripravljene nastopati proti vsem, ki hočejo motiti mir in red na deželi. Poziv zaključuje z besedami: »Kmetje, zgrabite za orožje! Bodite pripravljeni varovati državo!«

= Mussolini bo obiskal Madjare. »Magyarország« poroča, da bo Mussolini novembra meesca posetil s skupino svojih narodnih poslancev — Madjarsko.

= Amerika proti carinsko vojno proti Franciji. Pariško »Asopisje« potrjuje, da po meni odgovor francoske vlade na ameriški predlog o vprašanju carin — popoln neuspeh francoske politike. Amerika je odklonila tudi drugi predlog Francije, ki se tiče trgovskih pogajanj. Združene države ostanejo še v nadalje na svojem stališču in zahtevajo za sebe največje privilegije za vse vrste blaga in to z obzirom na svoje carinske zakone, kateri zabranjujejo, da se komu izdajo kakšni privilegiji. »Journal« piše, da se bodo bodoči odnosi po ameriški notni zelo poosttrili, ker Amerika odkrito grozi z represalijami in carinsko vojno. Isti list se škandalizira nad takim postopanjem in pravi: »Dočim mi svečano pričakujemo ameriške legije v Parizu, nam ameriška vlada grozi s carinsko vojno.«

Delo za Ljubljano.

Stanovanjska akcija mestne občine.

Vso Evropo je v povojnih letih ogrozila nezno stanovanjska kriza in brezposelnost in vse države so si iskale rešitve kakor so pač znale. Naša država je takoj po esvojenju tudi občutila to krizo in jo občutili še danes, kar se Slovenije in predvsem Ljubljane tiče, je bila stanovanjska beda še prav posebno izrazita in je dala voditeljem Ljubljane in Slovenije dosti razmišljati. Takoj po vojni je minister za socialno skrbstvo dr. Gosar primoral premožne sloje in industrije zidati za svoje urade in svoje uslužbenke lastne hiše in s tem dal začetne smernice v pobijanje stanovanjske bede. Ljubljanska mestna občina je sledila tem smernicam in šla še dalje. Pokojni župan dr. Perič je najel posojilo in s posojilom sezidal lepo število stanovanjskih hiš. Isto akcijo je nadaljeval gerentski svet. Razumljivo je, da je bilo treba za posojilo primernega kritja. Na ta način je bilo zgrajenih: 20 hiš za Bežigradom, 2 veliki stanovanjski hiši na Prulah, mitnica s stanovanji na Dunajski cesti, stanovanjska hiša na Dunajski cesti, na Ahaciljevi cesti itd. Načrte so izdelali ing. gradbenega urada mestne občine in je bilo na ta način prihranjenega mnogo denarja. Sedanji vladni komisar z gerentskim svetom je pa uvidel, da je treba stanovanjsko vedo korenito rešiti, uvidel pa tudi, da je za navadnim posojilom le preveč obremenjena občina Ljubljane in da je treba nekake, v modernem smislu usmerjene zadružne poti in je zato izposloval z odobrenjem ministra za finance 30 milijonsko obligacijsko posojilo, ki ni s proračunom mestne občine prav nič v zvezi in z njim tudi ne morebiti nove davčine. Obligacijam je priznana popularna varnost, kavcijska sposobnost ter oprostitev od davka in takš. S tem posojilom je bila zamišljena gradnja številnih hiš, ki se že grade in jih bo nekaj dograjenih že letos v novembru, nekaj pa v sredini prihodnjega leta. Načrt vladnega komisarja je bil dobro premišljen in z gerentskim svetom se je odločil za obsežno stanovanjsko akcijo, in sicer 14 štiridružinskih hiš, palačo Delavske zbornice, blok stanovanjskih hiš na Poljanski cesti in Poljanskem nasipu, 19 dvo- in štiridružinskih hiš.

Da preidemo k posameznim kompleksom. Stanovanjska skupina hiš na Poljanski cesti bo dodobra omilila še vedno občutno stanovanjsko krizo. Načrte za stavbo je izvršil mestni gradbeni urad ter so tako premišljeno sestavljeni, da lahko z mirno vestjo trdimo, da s svojo izvirnostjo in praktičnostjo prekašajo vse dosedanje. Gospod vladni komisar je dobri uvideval dejstvo, da je treba vrzeli, ki kazijo lice enotnosti v sredini mesta zazidati in zato izbral z gerentskim svetom za to stavbo jako primeren prostor, bivši Gestrinov svet, koder je bilo v zadnjem času mestno skladišče vsakovrstnega materiala. V prostoru, čigar površina znaša v celoti ca 6950 m², bo v modernu zamišljeni poredbi zazidanih 3140 m², vse ostalo odpade na dvorišča in vrtove. Vsa stavba bo pod eno streho, dasi sama na sebi razdeljena v popolnoma samostojnih pet traktov. Proračun za celo trinadstropno stavbo, odn. stanovanjski blok znaša 14.000.00 dinarjev. Stavba bo dogotovljena v avgustu prihodnjega leta.

Da bo pa ustrezno tudi najmodernejšemu pojmovanju in zahtevku zidanja stanovanj, to je kolonijanskega, je vladni komisar z gerentskim svetom začel z gradnjo skupine vil z dvema in štirimi stanovanji. Cela kolonija bo stala za topničarsko vojašnico. Tudi za to skupino 19 vil je napravil načrte mestni gradbeni urad. Zamišljeno je celo stavbišče kot moderna kolonija. Vsako stanovanje bo povsem ločeno, torej se samo zase prav za prav že vilo. V 19 vilah bo skupno 68 stanovanj z vsemi pritliklinami in vrtoom. Če upoštevamo da bo v doglednem času izpeljana na Ježico električna železnica, so vsi pomisleki, češ, da je kolonija preveč oddaljena iz centra, neutemeljeni.

Na ta način bo občina nudila v najkrajši dobi dovolj udobnih stanovanj in lahko upa-

mo, da bo s tem številom zelo omiljena stanovanjska kriza. Nekaj od teh stanovanj bo dograjenih že v novembru letošnjega leta, v ostala bo pa vselitev mogoča v sredini prihodnjega leta. S tem je občina z vladnim komisarjem storila polno dolžnost. Če pa pomislimo, da je dala inicijativo tudi privatnikom, za gradnjo stanovanjskih hiš s tem, da je razpisala na nove stavbe 20-letno davčno prostost in petletno dokladno prostost, ji ne moremo odrehati neminljivih zaslug za pobijanje stanovanjske bede.

V teh kratkih obrisih je razvidno ogromno delo mestne občine pod sedanjim vladnim komisarjem. Predvsem je pa tudi velika zasluga mestne občine in vladnega komisarja, da se je realizirala dolgoletna težnja delavskih slojev po lastnem posloju Delavske zbornice. Mestna občina je poleg Okrožnega urada za zavarovanje delavcev na Miklošičevi cesti začela graditi inpozantno poslopje Delavske zbornice po načrtih gradbenega urada in že zunanje lice kaže smotreno zamišljenost v stavbo, notranjščina je pa urejena, kod bi si človek bolj idealno ne mogel misliti. Poleg uradnih prostorov, 17 m dolge gledališke dvorane, bo v palači še 36 stanovanj po štiri, tri in po dve sobi z vsemi pritliklinami in kopalnicami, v kleti v bližini brezalkoholne gostilne, pa 8 celic za brezposelne. Pravico oddajanja stanovanj ima izključno mestni magistrat razun pri eni tretjini stanovanj, katera predlaga Delavska zbornica. Proračun za celo stavbo znaša Din 6.800.000, katero svoto bo krila mestna občina, vsoto pa odplačevala Delavska zbornica letno ca po Din 100.000 tako, da preide palača v njeno last po 15 letih. Da se je z gradnjo moglo prirediti, je Delavska zbornica dala 3.300.000 Din mestni občini 4% posojila. Trditi smemo, da se Slovenija lahko ponosa, ker ima ona pač prvo in edino moderno poslopje Delavske zbornice v celi državi. Stavba bo že letos pod streho, notranji prostori pa bodo sposobni za vselitev v prihodnjem letu.

Tlakovanje ulic.

Končno pa mestna občina pri gradnji hiš ni mogla in ni smela pozabiti, na toli potrebno olepšavo in popravilo mesta ter posameznih predelov. S tlačenim asfaltom je tlakovala Gledališko, Beethovnovo in Knafljevo ulico, dalje Kolodvorsko ulico, z bazaltoidom Pražakovo ulico, Slomškovo ulico, cel Kongresni trg, Cojzovo cesto, da ne omenjamo podrobnih popravil itd. Izvedena je bila kanalizacija Pražakove ulice, Bohoričeve ulice, Strelške ulice, Lattermannovega drevoreda, dela Groharjeve ulice, Korunove ulice in Kongresnega trga. Reguliranje Gradašice ob izlivu Ljubljane je bilo vsekar potrebno in končno tudi izvedeno. Nikakor pa ne moremo pozabiti uspešnega dela mestne občine za Barje. Popravljenih je bilo nekaj mostov in čez potok Barjevec na poti v Črno vas je bil napravljen nov železo-betonski okvirni mostiček, izpeljan toli zaželen vodovod in po načrtih Odbora za izsuševanje barja izkopanih nekaj novih jarkov. Tudi glede razsvetljave mesta je občina pod vladnim komisarjem izpopolnila vrzeli, razsvetljala je St. Peterski most in razširila in izboljšala električno razsvetljavo črto v Spodnji Šiški. V projektu je preureditev kopalnišča v Kozelji in je del projekta po načrtih ing. Trebše-ta in ing. Kotluka že dovršen. Kar se pa tiče olepšave mesta, je še največ prispeval svetovnoznani arh. univ. prof. Jos. Plečnik, ki je kot domačin iz ljubezni do mesta Ljubljane stvil mestni občini vse svoje moči na razpolago brezplačno. Po njegovih načrtih je bil reguliran in renoviran Cojzov graben z Cojzovo piramido, renoviran St. Jakobski trg, tlakovani Kongresni trg, izvedena obsežna ograja pred St. Petersko vojašnico, renoviran bo Rimski zid in reguliran prostor pred Glavnim kolodvorom. Prav bi bilo, da mestna občina poskusi vse, da se še ostali načrti in nasveti gosp. arh. Plečnika izvedejo, da bomo tako čez nekaj let mogli reči, da je Ljubljana res adekvaten izraz in simbol slovenske kulture in individualnosti.

Bohinjsko pismo.

Necenen incident obmejnih vojakov. — Sbor z zelo visoko osebo. — Molestiranje domačinov s tuji- letoviščarji vred ter turistov. — Koncilijantnost Italije, a nekoncilijantnost države SHS. — Slaba železniška zveza. — Klie po odpomoči.

Tujska in letoviščarska sezona v Bohinju je za letos pri kraju, a tudi turistovska se bliža več ali manj svojem koncu. Zaseden je bil letos, zbog velike reklame, katero smo razvili v inozemstvu, vsak kotiček, — celo iz Litvanske so prišli gostje — a turisti so hodili kar v celih procesijah v gore, tako da so prišli domačini precej na svoj račun.

Imamo pa v Bohinju velik nedostatek, katerega je treba grajati, kajti baš sedaj, po zaključku sezone, prihajajo iz Bohinja prav čudne vesti.

Tudi Bohinj so zasedli nekako lansko jesen obmejni četniki, vojaki — Srbi. Ni znano, ne nam in ne prizadelemu prebivalstvu, kak nam imajo prav za prav te čete, na katere pa naletiš ravno tako n. pr. v Kranjski gori in v Planici. Kajti za pobijanje tiholapstva imamo vendar celo armado finančnih stražnikov, za »perlustriranje« oseb pa naše orožništvo. Oba faktorja delata vsak dan pridno »patrulje« v gorovje. Pa menda ne mislijo gotovi krogi, da bo teh par »mandeljcev«, oboroženih z dolgimi, predpotopnimi puškami, — financa in orožniki imajo karabinke — vzdržalo naval moderno opremljenih italijanskih čet?

A, če že morajo biti, iz nam neznanih vzrokov, obmejne čete, bi človek pričakoval, da se bodo vedle na tak način, da bo izključena vsaka pritožba.

Temu pa ni tako, kar priča sledeče:

Dne 11. t. m., v nedeljo, ko smo imeli

Ti zahtevi se pridružujemo tudi mi, s staljša publicisti, kajti prav lahko se zgodi, da bo ta dogodek danes ali jutri zagledal beli dan v italijanskem in nemškem tisku pod tatarskim naslovom: »Atentat na srbsko kraljevo!«, dasi gotovo sterljanje ni veljalo Njemcu Veličanstvu in je bilo le golo naključje, da je v kritičnem času privozil mimo kraljevi avto. Sicer se smatra pa tudi od vinjenih vojakov v zahtevati, da spoznajo vzlic temi ta avto, saj ga ve v Bohinju razločevati od drugih avtomobilov že vsak otrok.

Tudi sicer je vedenje teh pograničnih vojakov zelo nepovoljno in se čujejo številne pritožbe tako domačinov (z letoviščarji vred), kakor zlasti turistov, ki posejajo bohinjsko gorovje (Črno prst) in SPD koči, Malnerjevo in Orožnovo.

Ovirajo domačine kmete, pastirje, drvarje, pri njih poslih v planinah ter nadlegujejo turiste na potu in v kočah z »legitimiranjem«. Nekoč so prignali baje celo čredo — koz v dolino, v Bistrico, ki so se pasle v obmejnem gorovju, a so jih morali menda po energičnem posredovanju orožnikov odgnati nazaj v gore.

»Legitimiranje« turistov v kočah SPD in pa dokler se ti ne gibljejo na meji ali je morda ne prekačijo, je ne samo odvč, marveč tudi postavno nedopustno. Kajti ime »obmejni četnik« pove že samo na sebi, da so čete določene za mejo, a v naših SPD kočah pod Črno prstjo, ki sta oddaljeni od meje skoraj 1 in pol ure hoda, ti obmejni četniki nimajo ničesar iskati. Kadar bodo pa turisti prišli na »mejo« ali jo hoteli prekačiti, tedaj naj pa magari nastopijo in zahtevajo legitimacije, — če so sploh v stanu jih brati. To se pa kar tako brez pridržka ne more trditi.

Baš od našega izvestitelja je n. pr. zahteval neki »komodno« adjustiran obmejni vojak — zvečer v Malnerjevi koči »legitimacij« v prav objestnem tonu. Ko mu je naš poročevalec, ki je imel namen drugo jutro podati se na vrh Črne prsti in odstopiti v Stražišče oz. Hudojužno v Italijo, in se ni hotel z njim pretekati, izročil na vpogled svoj potni list z italijanskim vizumom — je mož držal in »bral« »pašo« narobe, tako, da je oskrbnica te koč, stoječ »vojaku nasproti, mogla podatke brati. Tableau!

Oskrbnica ve tudi povedati o prav smešnem dogodku glede »legitimiranja«. Nekoč je dospelo večje število dijakov iz Srbije v to koč, in takoj sta bila tu dva, tudi komodno adjustirana obmejna vojaka in »Kalu«, kota 1363 m, kake pol ure oddaljeni od Malnerjeve koč, nastanjeni, ter hotela dijake »legitimirati«. A naletela sta pri svojih rojakih zelo slabo. Dijaki so se jima postavili po robu ter odklonili energično vsako »legitimiranje«, češ, da prvič niso na meji, in drugič, ker vojaka očitno nista v »službi« z ozirom na to, da nimata službenih znakov. Ni pomagalo nič: vojaka sta se morala vrniti v svojo kolibo in se opremiti službeno s puško, nakar so šele dijaki pokazali, dasi še vedno s protestom, svoje legitimacije, ko sta se vojaka pojavilo vnovič v koči »službeno«.

Glede prekačenja meje v bohinjskem gorovju pa izvemo sploh, in pridružujemo to turistom v vednost in svarilo, da ti bohinjski obmejni četniki po nalogu svojega komandanta v Bohinjski Bistrici, ne puščajo prav nikogar čez mejo, čeprav bi imel dotičnik pravičen potni list. Niso torej Italijani oni, kakor kriče pri nas naši o položaju nepoučeni krogi, tisti, ki delajo prestopkom meje ovire, marveč obratno, organi lastne države so oni v prvi vrsti, ki te ne pustje ven iz države, tako, da Italijani, tudi če bi hoteli koga aretirati zaradi neupravičenega prestopka meje, tega sploh še storiti ne morejo, ker se do njih ne prideš.

(Dalje prihodnjič.)

A. V. P.:

O POMENU IN VAŽNOSTI MEDNARODNEGA KONGRESA ZA TUJSKI PROMET.

Že tretjič so se letos sestali zastopniki velikih evropskih tujskoprometnih organizacij k skupnemu posvetovanju o perečih vprašanjih mednarodnega prometa. Na inicijativo gosp. dr. Žižeka, šefa odseka za tujski promet pri trgovinskem ministrstvu se vrši letos ta kongres na ozemlju naše države in sicer na ta način, da je udeležencem dana možnost ogledati si najlepše predele naše skupne domovine. Dvaindvajset evropskih držav je odposlalo svoje odposlance na ta kongres, ki bo reševal skupna vprašanja tako eminentno važne narodnogospodarske veje kot je tujski promet. S tem je bil storjen prvi korak k realizaciji načrta grofa Coudenhove-ja, k snovanju gospodarske Panevrope, in vse kaže, da ne brez uspeha.

Našemu divnemu Bledu pripada čast, da so se odlični tuji v njegovem okrilju sestali k prvemu posvetovanju. Včeraj popoldne se je vršila prva seja v blejskem kazinu, kjer je podal generalni tajnik kongresa, Holandec g. van Deventer zanimivo poročilo o dosedanjem delovanju in uspehih. Iz njegovega poročila posnemamo, da se je sklenilo v svrhu uspešnejše propagande dajati reklamne in propagandne brošure, leake in plakate le v gotovih dimenzijah, ki so obvezne za vse člane kongresa. Glavno pozornost se obrača na unifikacijo ter skupno organizacijo propagande evropskih držav v Ameriki, tako v severni, kakor tudi v južni. Še tokom letošnjega leta se bo izdala kolektivna brošurica, namenjena za tujskoprometno propagando v Ameriki. V tej brošurici bodo priobčeni popisi štirinajstih evropskih držav: vsaka sme zavzeti največ dve strani z dvema slikama. Osnutek te publikacije je že gotov in ima v njej tudi Jugoslavija častno mesto. Obravnavalo se je nadalje vprašanje ukinitve carine na tujskoprometne publikacije. Napravilo se je številne intervencije radi ukinitve potnih listov in se je deloma že doseglo pozitivne uspehe.

Po poročilu generalnega tajnika se je raz-

vila živahna debata o opremo skupne brošure ter o kolektivni propagandi v Ameriki sploh. Čuli so se različni nasveti glede skupnih anonc, skupnih letakov, filmov itd. Posamezni predlogi so se izročili generalnemu tajniku v presojo in izvršitev.

Z obžalovanjem se je ugotovilo, da se Francija in Španija iz nerazumljivih vzrokov nočeta udeležiti skupnih akcijs. Sklenilo se je ponovno pozvati Francijo, na Španijo pa se ne bo več apeliralo.

Že v mraku je bila zaključena prva seja. Nadaljevanje kongresa se vrši danes v Zagrebu, potem pa od Splita dalje na parobrodu Karagorgije.

O poteku kongresa bomo še poročali.

SLOVENSKO SLIKARSTVO V PRAGI.

Letos se je odzvala Narodna galerija povabilu S. V. U. »Mánesa«, naj priredi razstavo slovenskega slikarstva v Pragi. Njen razstavni odsek je sestavljal po temeljitem izboru kolekcijo dobrih 200 slikarskih in grafičnih del, ki reprezentirajo naš razvoj v zadnjih petdesetih letih. Zastopani so avtorji: Janez in Jurij Subic, Anton Ažbè, Ivana Koblica, Jožef Petkovšek, Ferdo Vesel, Ivan Grohar, Rihard Jakopič, Matej Sternen, Matija Jama, Roza Klein-Sternenova, Ivan Vavpotič, Fran Tratnik, Veno Pilon, G. A. Kos, Božidar Jakac, Fran Kralj, Tone Kralj, Lojze Spazzapan in Miha Maleš. Razume se, da izbira z ozirom na omejeni razstavni prostor v praškem Reprezentančnem domu ni bila lahka; razstavni odsek je strogo izbiral le pomembna dela, brez ozira na njih nabajališče, ker se je zavedal, da more le s kvaliteto prodreti v tujino. Razstava je bila od vsega začetka zamišljena kot narodna prireditvev brez ozira na včasih pravi neskomorne želje posameznikov. Zato se je posrečilo sestaviti zbirko, kakršne domovina še ni videla.

S. V. U. »Mánes« je priredil razstavo v petih dvorah praškega Reprezentančnega doma; štiri obsegajo slikarska dela, peta pa grafiko. Razstava je razvojno urejena, tako da more obiskovalec nazorno zasledovati razvoj od realizma k impresionizmu in k današnjim strujam. »Mánes« je izdal katalog z uvodom F. Mesesnela in reprodukcijami tipičnih razstavljenih del. Plakat razstave je izvršen po načrtu V. Pilona.

Otvoritev razstave, ki stoji pod protektoratom češkoslovskega in jugoslovanskega prosvetnega ministra ter posebnega častnega predsedstva, se je vršila 7. septembra popoldne. Intimne vernisaže se je udeležilo mnogo javnih funkcionarjev ter številni umetniki; zastopana je bila naša kolonija v Pragi ter Narodna galerija po predsedniku Iv. Zormanu in tajniku dr. F. Mesesnelu. Slovenske umetnike je zastopal Rihard Jakopič.

Isti večer je priredil S. V. U. »Mánes« slovenskim gostom večerjo, katere so se udeležili Manesovci s predsednikom, arh. O. Novotnim na čelu, pa še mnogi drugi umetniki. Arh. Novotný je napil sorodnosti obeh narodov, ki vršita, vsak v svojem okolišu, moderno kulturno poslanje. Iz njegovih besed je zvenelo spoštovanje do slovenske umetnosti, katero je prav pričujoča razstava zbudila. V svojem odgovoru je predsednik Zorman povabil Čeha na otvoritev velike slovenske Narodne galerije, ki bo prihodnje leto gotova. Dr. V. V. Stech, svetnik v prosvetnem ministrstvu, je nato zelo prisrčno govoril o slovenski umetnosti in o razumevanju za češko umetnost, ki ga je našel pri prisotnih slovenskih gostih, ter konstatiral nova pota slovanstva, ki se je otreslo fraz in koraka k dejanjem. Prijeto je potekel večer med glasbo in razgovori o skupnih kulturnih problemih. Stare simpatije so se obnovile in sprožena je bila marsikatera misel o bodočem vzajemnem kulturnem delovanju.

Razstava slovenskega modernega slikarstva je napravila na Prago zelo ugoden vtis. Že danes je mogoče trditi, da je bila prva postojanka na povojni turneji naše umetnosti po srednji Evropi zelo srečno izbrana. Glavna zahvala za prireditve gre krogu čeških umetnikov, ki so zbrani v društvu »Mánes« in so s polnim razumevanjem izvršili svoj načrt. Njihovo bratsko obnašanje je lepo priznanje našim kulturnim stremljenjem.

Engel: »Večni mladenič«. To veseloigro v treh dejanjih vprižori danes v soboto, dne 24. septembra ob 20. uri ljubljanski dramski ansambel v režiji režiserja g. Skrbinaška v opernem gledališču. Glavno vlogo igra naš v resnici večni mladenič, starosta slovenskih igralcev g. Anton Cerar-Danilo. Poleg njega nastopijo tudi še dame Marija Vera, Medvedova, Vera Balatkova, Vida, Mira Danilova ter mlajša Lebnova in Libuška Rogozova ter gg. Gregorin, Jerman, Drenovec, Povhe, Sancin, Košič in Smerkolj.

Opereta »Orlov« se vprižori v ljubljanski operi v nedeljo dne 25. t. m. ob 20. uri. — Glavno vlogo Nadje Nadjarkovske poje ga Poličeva. Poleg nje nastopita še Vera Balatkova in Striščova ter gg. Drenovec, Peček, Povhe, Janko, Šubelj, Sancin, Košič, Jelinkar, Marolt, Simončič, Golovin in Habič. Pri predstavi sodeluje tudi baletski zbor.

»ZENSKI SVET«

Izšla je 9. številka »Zenskega sveta«. Vsebina je sledeča: Obrazi in duše. XLII. — Eliška Krasnohorska. (Marija Omeljčenko-va.) — Moja ljubav. Pesem. (Jela Spiridonovič-Savič.) — Junakinja zvestobe. Nadaljevanje. (Lea Faturjeva.) — Mladi umetnici. — (Vida Jerajeva.) Svoji hčerki. — Zivljenje. Pesem. (Anica.) — Esfira. Nadaljevanje. (Angelo Cerkvenjak.) — Slovenske umetnice: Rezika Thalerjeva. (Fr. Govekar.) — Nočna pesem. (Batagelj.) — Slavospev mojemu Pegazu. Pesem. (Vida Jerajeva.) — Ženstvo in alkohol. (Marica Bartolova.) — Večno izpraševanje. (Pavla Hočvarjeva.) — Izvestja: Po ženskem svetu. Materinstvo. Kuhnja. Gospodinjstvo. O lepem vedenju. Književnost in umetnost. — Urednica: Pavla Hočvarjeva.

Dnevne vesti.

— **Dr. Perić in Boža Maksimović** na pravniskem kongresu. V Sarajevu se je pripeljal k pravniskemu kongresu, ki se bo danes vršil, kot zastopnik vlade dr. Ninko Perić. Istočasno se je pripeljal tudi minister na razpoložanju Boža Maksimović.

— **Kovnica denarja v Beogradu.** Te dni je bil položen temeljni kamen za zgradbo kovnice v Beogradu. Stavbeno zemljišče obsega 4 ha. Glavna zgradba bo zavzemala prostor 2000 m². Poleg glavne zgradbe, oziroma za glavno zgradbo se gradi stanovanjska hiša za uslužbenke, električna centrala in skladišča. Zgradba bo stala 13 milijonov dinarjev ter bo gotova 1. januarja 1929. Papir za tiskanje bankovcev se bo dobavljal iz Francije.

— **Novinarski klub v Beogradu.** Ko je bil lansk leto na podlagi sklepa novinarskega kongresa na Cetinju »Novinarski klub« v Beogradu zatvorjen, ker je bila v njej hazardna igralnica, je ustanovila skupina novinarjev na svojo roko nov »Novinarski klub« v Beogradu. Ker v tem klubu ni bilo igralnice, Jugoslovensko novinarsko združenje pa z novim klubom ni imelo nobene zveze, se je moral te dni klub kljub temu, da je prejemal od ministrstva podpore, radi pomanjkanje sredstev zatvoriti.

— **Protest zaradi odprave gimnazij v Bosni.** V ženskem klubu v Sarajevu je bilo na inicijativno ženskega pokreta prirejeno protestno zborovanje. Zborovalci so odposlali zaradi odprave gimnazij protestno brzojavko na ministra prosvete in ministra trgovine. Konstatiralo se je, da se Bosni dela največja krivica. Po novi odredbi naj bo samo 80 gimnazij, to je 1 gimnazija na 120.000 prebivalcev. Po tem ključu pripada Bosni 15 gimnazij.

— **Vinska trgatav 1927.** Ponekod so vinogradniki že začeli s sprošno trgovino, akopram grozdje ni popolnoma dozorelo. Mošt vsebuje v najugodnejših slučajih le 14 do 17% sladkorja, kar ne da kvalitetnih vin. Trtno listje je še brezjzljivo zdravo, zeleno in ravno zadnje dni producira dragocene snovi, katerih vrednost gre, upoštevajoč območje mariborske oblasti, v milijone. Ako hočemo doseči kvaliteto vina, kar smo celo leto z ozirom na ugoden potek vremena z gotovostjo računali, je potrebno, da počakamo s splošno trgovino vsaj do 10. oktobra, pri trgovini pa pazljivo ločimo gnilo od zdravega grozdja, ako nismo že prej podbirali. Le v tem slučaju smemo upati na boljše cene in lahko prodajo letošnjega vinskega pridelka. V nasprotnem slučaju pa nas bo tlačilo tuje ceno vino in mi svojega pridelka zopet ne bomo mogli spraviti v denar, kakor si radi težkega gospodarskega položaja v splošnem želimo. Upoštevajoč vse te okoliščine, je Veliki župan mariborski oblasti naslovil na srezke poglavarje brzojavko sledeče vsebine: Pozovite županstva vinoradnih občin, da vplivajo na vinogradnike, da nikakor ne vrše vinske trgovine pred 10. oktobrom. Dokler je trtno listje zdravo, zeleno, producira dragocene snovi, ki višajo vrednost vinskemu moštu.

— **Slovensko planinsko društvo** naznanja, da se zatonji v ponedeljek 26. septembra Erjavčeva koča na Vršiču. Otvorjene so še Aljažev dom v Vratih, obe Goliški koči, Malnerjeva koča pod Črno prstjo, koča v Kamniški Bistrici, koča na Veliki planini in Dom na Krvavcu. V Čojzovi koči na Kokrkem sedlu je na novo urejena zimska soba za turiste. Prosimo, da se zimska soba v Čojzovi koči po uporabi, predno se jo zapusti, osnaži in vrata dobro zapro, da ne bo neslo dež in sneg v sobo!

— **Velika skupščina »Družbe sv. Cirila in Metod«** se vrši letos v Mariboru dne 9. oktobra. Vse delegate in družbine člane vabi vodstvo k udeležbi. Polovična vožnja po železnicah je dovoljena. Velika skupščina v Mariboru naj bi bila manifestacija za C.M. družbo in njeno delo na severni meji.

— **Samaritanski tečaj Trboveljskega Rdečega križa SHS.** Trboveljski odbor Rdečega križa SHS priredi letos v zimskem času poljuden samaritanski tečaj za odrasle vseh slojev. Tečaj prične sredi oktobra in se bo vršil enkrat na teden po dve uri zvečer. Tečaj je brezplačen. Udeležijo se ga lahko osebe obeh spolov, ki so dovršile 16. leto. Vodstvo tečaja prevzame društveni zdravnik gospod dr. Hugon Baumgartner. — **Spore d. v. 8** predavanjih se bo poučevalo najvažnejše o anatomiji človeškega telesa, o naglih obolenostih, o zastrupljenjih, o antiseptičnem zdravljenju ran, o obvezah, o krvavitvah, o električnih nevarnostih, o opeklinah in poparjenjih, o kostolomih, izpahnenih in zmečkanjih udih, o prenosu ponesrečencev in o negi na bolniški postelji. Tečaj bo teoretičen s praktičnimi vajami. Končni izpit, h kateremu se lahko javi vsak udeleženec, se bo vršil po končanem tečaju. Na željo dobri oni, ki so položili izpit, frekventacijsko izpisevalo s splošno oceno. Vpisovanje v tečaj se bo vršilo v nedeljo dne 2. oktobra 1927 ob 10. uri popoldne pri Trboveljskem odboru Rdečega križa SHS v pisarni deške šole v Trbovljah. Kraj in začetek tečaja se bo pravočasno objavil. Vsa pojasnila dobe zainteresirani pri funkcijonirjih Rdečega križa. — **Trboveljski odbor Rdečega križa SHS.**

— **Vinkovski stražniki brez plače.** Iz Vinkovca javljajo, da je tamošnjim stražnikom in dedektivom ustavljena z 22. t. m. plača, ker mestna občina ni plačala predpisane deleža. Med nastavljenici vlada veliko razburjenje, posebno zato, ker so jim trgovci odpovedali kredit.

— **Licitacija železniške proge Raška—Kosovska Mitrovica.** Uprava za gradbo železnice v Beogradu razpisuje na dan 27. oktobra t. l. ofertalno licitacijo drugega dela proge Raška—Kosovska Mitrovica in sicer od 39'200 do 63'940 km.

— **Prepoved avtomobilskih dirk v Splitu.**

Kolarsko poglavarstvo je prepovedalo avtomobilsko dirko, ki jo je hotel prirediti avtomobilski klub. Razlogi za prepoved je slaba cesta, na kateri bi se imela vršiti dirka. Splitski avtomobilski klub je proti prepovedi vložil pritožbo na pristojno ministrstvo. Klub je prejel za predvideno dirko mnogo lepih daril.

— **Razpisana služba veroučitelja.** Na šest-razredni osnovni šoli s štirimi vzporednicami v Lajtersbergu — Krčevini, srez Maribor, levi breg, je razpisana služba veroučitelja v stalno namestitev. Prošnje je vložiti pri pristojnem šolskem upravitelju najkasneje do dne 20. oktobra t. l. Podrobnosti glej v »Uradnem listu«.

— **Iz učiteljske službe.** Na deško meščansko šolo v Mariboru je pridelen učitelj Josip Kos, doslej na Muti; na IV. deklško osnovno šolo v Mariboru je pridelen učiteljica Ida Vodnik doslej dodeljena pisarni okrajnega šolskega nadzornika v Mariboru; na meščansko šolo v Ormožu je dodeljen Viljem Kunst, učitelj pri Sv. Marku pri Ptuj, učiteljica Matilda Rajh je pridelenja na osnovno šolo v Križevcih pri Ljutomeru. — Ostavko na državno službo je podala učiteljica I. deklške meščanske šole v Mariboru Verena Josin.

— **V imenik zdravniške zbornice za Slovenijo** je vpisan dr. Emil Miglič, zasebni zdravnik v Ribnici na Pohorju.

— **Premeščanje in odpuščenje slovenskih učiteljev na Primorskem.** Učiteljica Fanči Mačkovska je bila premeščena iz Idrije v Emilio. Enako tudi tamošnja učiteljica Fanči Kenda. Poleg učitelja Mrmolja v Dobravljah so bili postavljeni na razpoložanje še sledeči učitelji: Križman Franc v Sempasu, Podgornik Franc v Gojačah, Josipina Kuntihova v Batujah. Enaka usoda je doletela še večje število drugih slovenskih učiteljev, in sicer radi tega, ker nimajo izpita iz italijanske. Zastavno prejemajo še plačo, vsaj do nadaljnjih odredb. 80 slovenskih učiteljev bo torej premeščenih v stare pokrajine Italije, daleč od rojakov, ki govorijo z njimi isti jezik. Ostali bodo odpuščeni. Od 29 slovenskih učiteljev, ki so se preteklo leto poučevali pod tržaškim magistratom, jih bo 21 vpokojenih in le ostalih osem bo smelo dalje poučevati, seveda na italijanskih razredih in dokler jih prvi veter ne odnese.

— **Kongres francoskih prostozidarjev.** V Parizu se vrši te dni kongres prostozidarjev nacionalnega konventa Velikega Orienta. Kongresu prisostvuje 400 delegatov. Za predsednika je bil izvoljen Rosier.

— **Ciganska glasba — Madjarska narodna glasba.** V Budimpešti se je ministru notranjih del predstavila v četrtek 22. t. m. deputacija, ki je zastopala 3000 cigánov-muzikantov, ki živijo v Budimpešti. Deputacija je prosila ministra notranjih del, da prepove jazzband-glasbo, češ, da oni nič ne zasluži. Minister je obljubil, da bo ščitil madjarsko narodno glasbo.

— **Italijanska mornarica pred Reko.** V torek 20. t. m. je privozilo okoli 6. ure več italijanskih vojnih ladij in podmornikov na čelu jim dreadnought »Andrea Doria«. Eskadrila je prispela iz Zadra.

— **Zaradi 27 dinarjev ubil dva človeka.** 20. t. m. sta v temni noči našla na poljski stezi v bližini Sombora službojoča orožnika trupli dveh moških, ki sta postala žrtev roparskega morila. Orožnika sta takoj ugotovila, da imata žrtvi več zvezajočih ran po vsem telesu in obrazu, tako da ju ni bilo moč spoznati. Eden od dvojice je bil že mrtev, drugi pa je še kazal znake življenja. Hitro sta orožnika obvestila orožniško poveljstvo, ki je odredilo prevoz v bolnico v Somboru. Težko ranjeni se je čez nekoliko časa zavedel ter povedal, da je kmet Lakatos Aleksander, mrtvec pa njegov brat Josip Lakatos. Nato se je zopet onesvestil. Več ura nato je prišel Aleksander zopet k zavesti ter povedal, da je šel z bratom iz Starega Futoga proti Doroslavu. Na poti ju je srečal cigan Pavle Galopar, ki je predlagal, da grejo skupno v gostilno. Tu so nekoliko pili in zopet odšli. Spotoma so sedli kraj nekega mostu, kjer je Galopar predlagal, da bi šli v Futog, kjer bi se še malo pozabavali. Josip se je temu protivil in predlagal, da bi krenili proti Cervenki, kjer ima sestro, kjer bi se tudi lahko zabavali. Med tem pogovorom je nenkrat Galopar zakričal: »Dajte denar!« Josip je odgovoril, da nimata denarja, da sta ga naložila v banki. Takoj na ta odgovor je Galopar potegnil nož in ga zabodel Josipu v srce. Aleksander ga je miril in prosil za božjo voljo, da odneha, da naj se ga usmili, ker ima četvero otrok. Prošnja ni pomagala. Udaril je tudi Aleksandra z nožem, ki se je zgrudil v krvi. Nato je oba preiskal in odvzel bori 27 dinarjev. Ker pa je videl pri žrtvah še znake življenja, ju je pričel iznova obdelovati z nožem. Komaj, da je Aleksander podpisal zapisnik, je že izdihnil. Orožniško poveljstvo je obvestilo vsa roparskim morilem Galoparjem.

— **Razbojniški napad zaradi 4 dinarjev.** Jurij Petrinović se je pretekli teden vračal ena svoj dom v Malunje v jastrebarski okolici. Kraj ceste je čul dokaj glasen pogovor in nič hudega sluteč se je približal pogovarjajočim. Takoj je spoznal, koga ima pred seboj, a bilo je prepozno, zakaj v tistem hipu sta skočila dva moška, z nožem v roki, proti njemu in zaklicala: »Denar sem!« Jurje se je hotel braniti, a napadatelci so bili močnejši. Odšteti jim je moral vse premoženje, ki je znašalo — 4 dinarje. Pri napadu je dobil Petrinović težke poškodbe na glavi. Napadalec sta Ilija Posinak in Miha Grivša iz občine Kalje. Posinaka so zaprli, za Grivšom, ki je pobegnil, je pa izdana tiralica.

— **Železniški predor se je zrušil.** Iz Berlina poročajo: Železniški predor, ki se gradi med Charlottenburgom in Witzlebenom, se je te dni zrušil. Pri tem je bilo 10 delavcev

zasutih, dva od njih sta bila težko poškodovana.

— **Požar v sarajevskem kinematografu.** V četrtek popoldne je v sarajevskem kinu »Imperial« izbruhnil nenadoma velik požar. Kino je izvajal poskusno predstavo »Madame Sans Gêne« pred oblastno komisijo. V hipu, ko je projekcijski aparat pričel delovati, se je začela strašna eksplozija, ki je nastala vsled kratkega stika. Iskra je odskočila tudi na film, ki se je takoj vnel. Operater je poskušal film sneti iz projekcijskega parata in je pri tem dobil strašne opekline na obeh rokah, en prst pa mu je aparat dobesedno odseknil. Iz gorečega filma je odskočila iskra na blizu ležeči film »Potopljena mornarica«, ki je bil takoj v plamenu. Z veliko težavo je operater zlezal iz operacijskega prostora in se vsled dobljenih ran in opeklin onesvestil. Predno so stopili gasilci v akcijo, je zgorel operacijski prostor in je bila nevarnost, da pogori cel kino-prostor. Z nastopom gasilcev je bila situacija rešena. Škoda cenijo na pol milijona dinarjev. Kino je bil last družbe ter je bil zavarovan.

— **Granata mu je eksplodirala v roki.** V četrtek popoldne je v Bukovcu blizu Petrovrdina našel kaplar Milanković staro granato in jo pobral. V tistem hipu pa je granata eksplodirala in ga na mestu ubila, njegove 3 tovariše pa težko ranila.

— **Ziva baklja.** 49letni mladenič Stjepo Ljutić se je po nesreči polil z bencinom in zažgal. Pogled na nesrečnika je bil strašen. Izgledal je kot živa baklja. Hudič muk je rešil mladeniča mimoidoči človek, ki je oskrbel prevoz v bolnico, kjer so mu nudili prvo pomoč. Upajo, da ostane mladenič pri življenju.

— **Strašni potresi v centralni Aziji.** Iz Smarhanda javljajo, da se potresni sunki v centralni Aziji okoli Namagana neprestano nadaljujejo. Do sedaj je ugotovljeno, da je okoli 50.000 ljudi brez strehe in da je porušenih okoli 30.000 hiš. Število človeških žrtev še ni ugotovljeno, ker še manjkajo podatki iz posameznih krajev. Iz Moskve so poslani v razne kraje, kjer je razsajal potres, zdravniki psihijatri, ki naj nudijo pomoč ljudem, ki so vsled potresa zboleli na živčnih boleznih.

— **Zaradi goljufije mu razbila hišo.** Pred 2 leti je Ilija Zigić podpisal Maratoviću iz Broda blanko-menico, glasečo se na 3000 dinarjev. Maratović pa je zapisal mesto 3000 — 7000 dinarjev. Predhodno je na svoje posestvo vknjižil tamošnjo zadrugo, kar pa Zigić ni vedel. Menica je zapadla po 2 letih in ker ni bila izplačana, je banka poroku zaplenila vso železo. Zigićevo ženo je to tako razkačilo, da je s sekuro v roki stekla k sosedu. Ker ga ni našla, je udarila hčerko dvakrat po telesu. Zvečer je šla vsa Zigićeva družina pred Maratovićevo hišo in razbila okna in stene. Zigićevo ženo so aretirali in odpeljali v zapor. Obtožena je javnega nasilstva in napada na hišo. Ubogi, ogoljufani Zigić ima 7 neprekosljenih otrok, ki so brez vsake hrane. Uboga žena preti, da se bo naščevala, kadar prestane kazen.

— **S kolom po glavi.** Ivan Božić in Nikola Štrbac iz Broda sta živila že dalje časa v sporu. Te dni se je Štrbac pijan vozil domov. Ustavil se je pred Božićevo hišo in ga psoval. Ker se pa Božić ni pokazal, je pijani možiček šel za dvorišče in izzival toliko časa, da ga je Božić oplazil s kolom po glavi. Štrbaca, ki se je onesvestil, so peljali k zdravniku, ki je dognal, da ima prebito lobanjo, okrvavljenje mozga in da mu je ohromela leva stran telesa. Božića, ki je svoj čin priznal, so oddali v sodne zapore.

— **Senzacija z golo žensko v Kaštel Sućurcu.** Eno zadnjih noči se je pripetilo, kot poročajo iz Splita, v Kaštel Sućurcu zanimiv, pa tudi misteriozen slučaj. Ko je gnetel tamkajšnji pek v svoji hiši testo, se je hiša nenadoma močno stresla. Pobožni mož, ki čita dan na dan v listih o bližajočem se koncu sveta in o tem, da »poka zemeljska skorja«, je planil v nesmrtnem strahu iz hiše. Ob vogalu hiše je ležal prevrtnjen avtomobil, izpod avtomobila pa so se čuli glasni kriki na pomoč. Kmalu se je zbralo okoli avtomobila pol vasi. Ljudje so dvignili avtomobil ter izvlekli izpod njega ponesrečence, ki so ga odnesli k sreči le neznatne poškodbe. Ponesrečenci so bili Rusi: dvojice mladih devojk, dva mladeniča in šofer. Zanimivo pa je sledeče: Medtem, ko so jih vlekli izpod avtomobila, je izgubila ena od deklic plašč, edino oblačilo, ki je imela ogrnjeno okoli telesa. Ko so zagledali bogaboječji vaščani moderno Monno Vanno, so ostrmeli, nekateri so odhiteli proč, drugi so se zakrili celo obraz z rokami, da ne bi oslepeli. Rusi so jo odkurili urnih krakov proti Splitu, ne meneč se za avtomobil, ki je jel goriti, ker je eksplodiral rezervoar za bencin. Nekateri vaščani so jim sledili. Našli so jih zunaj vasi, kjer so ležali na travniku in počivali. Na vprašanje vaščanov, odkod so in kam potujejo, so dajali Rusi odgovore, ki se nikakor niso ujemali. Kam so Rusi končno izginili, utegne ugotoviti preiskava, ki je uvedena. Dobremu peku, pri čigar hiši se je nesreča pripetila, se je zažgalo, medtem, ko je rešaval Ruse, nad 100 kg kruha.

— **Posilstvo osemletne deklice.** Te dni so našli izprehajalec v gozdu nad Tremi ribniki v Mariboru jokajočo osemletno deklico. Na vprašanje, zakaj joče, je povedala deklica, da jo je zvalil neznan mož s slaščicami v gozd, kjer jo je posilil. Na policiji je deklica pohotneža tako natančno opisala, da ga bo policija kmalu našla.

— **Cerkveni ropi v Dalmaciji.** Te dni je bilo vlomljeno v več cerkva v Dalmaciji. Tudi cerkva v Metkoviću in Obrovu tatovi niso prizanesli.

— **Bestialen umor.** V črniku pri Osijeku je bila te dni ljudska veselica. Na veselici sta se sprla daleč naokoli znani pretapec Herceg in kmet Mateković. Ko se je vračal Mateković pozno v noči domov, ga je Herceg ubil s tem, da mu je vrgel v

glavo velik kamen. Že mrtvemu je prizadajal še 30 strašnih poškodb s sekuro. Zdi se, da je imel Herceg komplica. Herceg in kmet Divalo, o katerem sumijo, da je Hercegov sokrivec, sta pod ključem.

— **Strašna smrt vsled pasje stekline.** Nedavno je obolen v vasi Rečica na steklini neki pes ter popadel vola Ilije Učkale. Čez nekoliko časa je pobesnel vol, ki ga je Ilija pobil. Mesa bolnega vola pa ni zakopal; obesil ga je v sušilnico ter nekega dne z ženo použil kos otrovanega mesa. Pred 2 dnevi sta oba zbolela na steklini. Bolni seljak je pričel tako besniti po vasi, da je bilo strah. Hotel je vse raztrgati, kar mu je prišlo na pot. Grizel in davil je, da je bilo groza. Končno je zajedno s svojo ženo v strašnih mukah umrl.

— **Katastrofalna eksplozija petroleja.** V rafineriji v Ploesti-u sta eksplodirala te dni dve rezervoarja, v katerih se je nahajalo 200 vagonov petroleja. Po eksploziji je izbruhnil požar. Škoda se ceni na 10 milijonov mark.

— **Hei umorila očeta, ker jo je posilil.** V Lvovu se je zgodil te dni strašen zločin, ki pa je pravzaprav opravičljiv. 17-letna Stanislava Bunden je ustrelila svojega očeta, ki se je pijan in pohoten pojavil pri njeni postelji. Teden dni popreje jo je oče vprilo žene in sina posilil. To je deklico tako užalo, da se je nasledni dan zastrupila. Zdravniki so ji rešili življenje, sklenila pa je, da umori očeta, ker ga je mrzila iz dna svoje duše. Kot običajno je prišel oče usodepolnega dne zopet pijan domov. Razgrajal in razbijal je na vse načine, tako, da so morali domači klicati policijo na pomoč. Policija je nasilneža spravila na varno, zvečer ga pa zopet izpustila. Med tem časom je vzela Stanislava bratov samokres in povedala materi in njemu, kaj namerava storiti. Ko se je v noči vinjeni in pohotni oče približal njeni postelji, je Stanislava nanj dvakrat ustrelila. Težko ranjen je hotel še utesiti svojo pohotnost. Tu pa sta deklici prikočili na pomoč mati in brat, ki sta vrgla pohotneža na tla, hčerka pa je pograbila sekuro in ga večkrat udarila po glavi. Čez nekoliko ur je pohotnež umrl. Mati in oboj otroka so izročeni sodišču. Hčerka je pri zaslišanju izjavila, da ne obžaluje svojega čina, češ, da pohotneža od trenutka, ko je izvršil na njej nemoralno dejanje, ni več smatrala za očeta.

— **Junaštvo ameriške avtomobilistije.** Edvard Blackman, katerega so zasačili pri vplomu v neko trgovino v Philadelphiji, se je hotel rešiti z begom pred zasledovalci ter zajedno tudi streljal nanje. Med tem je privozila po cesti z avtomobilom neka dama, ki je usmerila avto na zločinca in ga na lahko pritislila k zidu. Zagrozila mu je, da ga zmečka, če takoj ne preneha streljati. Blackman se je grožnje ustrašil ter se pustil prijeti. Ko je policija aretirala razbojnika, je junaka avtomobilista brez sledu izginila.

— **Mrtvec v Neretvi.** V sredo popoldne je Neretva gnala po strugi trupo neznanca, ki ga pa niso mogli potegniti iz valov, ker je Neretva vsled nalivov močno narasla. Domnevajo, da je utopljenec ponesrečen pri kopanju, ali pa, da je kak samomorilec.

— **Vlak povozil človeka.** V sredo zjutraj je dubrovniški vlak pri Poljci povozil 40-letnega moža Nikolo Rajčica. Kolesa so ubogemu možakarju odrezala obe nogi. Bil je sicer takoj prepeljan v bolnico, vendar je malo upanja, da bi ostal pri življenju, zakaj zgubil je izredno mnogo krvi.

— **Trgovci, trgovski, banani in industrijski uslužbenici,** ali ste se že priglasili kot člani k Trgovskemu dobrodelnemu društvu »Pomoč« v Ljubljani, Beethovnova ulica 10.

— **Društvo »Atena«** izda v kratkem novo kuharsko knjigo. Naročila sprejema že sedaj društvo »Atena«, Ljubljana.

Ljubljana.

1— **Popisovalni urad mestnega magistrata** bo radi pečarskih del ter snaznega uradnih prostorov v ponedeljek in torek, to je dne 26. in 27. septembra 1927 za stranke zaprt. Izvzeti so le najnujnejši slučaji.

1— **Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani** je prejela v zadnjem času par dopisov, v katerih so navedene razne želje prijateljev gledališča. Uprava bo vse te želje po možnosti upoštevala, vendar prosi, da gospodje, ki adresirajo te dopise na gledališko upravo, iste tudi podpisajo, sicer se bo morala ravnati po splošnem načelu »Anonimne dopise v koš«. Imena dotičnih prijateljev bi uprava rada imela tudi radi tega, da jim na njihovo pismo takoj odgovorvi.

1— **Razstava grškega in rimskega kiparstva** v odlivkih iz pariškega Louvrea je odprta še za čas pokrajinske razstave »Ljubljana v jeseni«. Razstava je dostopna v Jakopičevem paviljonu vsak dan od 9. do 18. ure in opozarjamo nanjo posebno obiskovalce z dežele.

1— **Cerke francis v Ljubljani** odprta s 3. oktobrom t. l. pouk v francoščini in sicer: I. tečaj za začetnike ob ponedeljkih in četrtnih od 18. do pol 20. ure; predava g. prof. Južnič. II. a tečaj ob torkih in petkih od pol 19. do pol 20. ure; predava g. prof. dr. Polvak. II. b tečaj ob sredah od pol 19. do pol 20. ure; predavatelj isti. III. a tečaj ob torkih in petkih od pol 19. do pol 20. ure; predava g. Belé francosko slovnico v francoskem jeziku. III. b tečaj ob ponedeljkih in četrtnih od pol 19. do pol 20. ure; konverzacija od g. baron Knorring. Obiskovalci tečaja bodo plačevani mesečno Din 25.—, lahko pa obiskujejo več tečajev. Ti tečajji se bodo vršili na »Moškem učiteljskem« na Resljevi cesti. Prijave sprejema služitelj g. Anton Dolenc ravnotam, pritično in sicer 28., 29., 30. septembra in 1. oktobra od 17. do 18. ure. Prijavi se lahko po pošti z dopisnico; pristopi se lahko tudi prvi teden oktobra t. l.

1— **Odbor.**
1— **Ali veste, kje ste solidno postreženi?** Pri FRANC PAVLINU, Gradišče 3, z raznim manufakturnim in galanterijskim blagom.

Ljubljanska porota.

ANTON PESEK IN NJEGOVE MANIPULACIJE.

Včeraj ves dan je trajalo nadaljevanje razprave proti Antonu Pesku. Zanimanje za razpravo je zelo naraslo, toda vstopnice se dajo le toliko osebam, kolikor je sedežev v dvorani, tako, da je sedaj izostala ona neznosna soparica, ki je sicer v dvorani pri večjih obravnava običajna. Kljub temu pa je včeraj zbolel eden od trinajstih porotnikov, tako, da jih je ostalo le dvanajst. Senat je namreč predvideval tak slučaj in je bil že v četrtki pri razpravi tudi trinajsti rezervni porotnik.

Nadaljne izjave prič.

Tudi včeraj se je nadaljevalo zasliševanje prič. Vseh navedenih prič v obtožnici je 77, vendar pa so od mnogih prečitane le izjave, tako na primer od vseh Peskovih sodnikov. Prvi je bil zaslišan včeraj Franc Vaksel, ki je izpovedal, da je bil družabnik »Zvezne tiskarne«. Ko je Pesek prodal tiskarno, se je z Vakselom poravnal za 75.000 Din, ki jih je Vaksel prejel v več manjših obrokih. V »Ljubljansko posojilnico« in »Jugoslovansko zavarovalno hranilnico« se priča ni vtikal. Leta 1921 in 1922 je bil trdno prepričan, da je Pesek premožen mož, ker je prodal tiskarno. Pesek je po njegovem mnenju zelo podjeten, dokaz, da je dvignil tiskarno na visok nivo. Časopis »Jugoslavija« je bil aktiven v začetku, pozneje pa je opešal radi strankarstva. SDS je ponujala Pesku za »Jugoslavijo« 15 milijonov kron, toda Pesek ni maral sprejeti ponudbe. Narodnim socialistom je Pesek garantiral pri »Jugoslovanskem kreditnem zavodu« za posojilo 1.800.000 kron, ko pa narodni socialisti niso mogli tega dolga kriti, ga je poravnal Pesek.

Državni pravnik: »To je tudi dokaz Peskove lahkornosti!«

Dr. Tuma: »Ni res! Danes le manjka ljudi, ki bi bili pripravljeni za ideje tudi kaj žrtvovati.«

Zaslišan je bil nato ravnatelj »Zvezne tiskarne« Höfler, ki izjavi, da je bil član nadzorstva »Ljudske posojilnice«. V odbor »Jugoslovanske zavarovalne hranilnice« ni maral vstopiti, toda Pesek ga je brez njegove vednosti vpisal za delež 100 Din. Ako bi on to vedel, bi proti temu protestiral.

Priča D. C. izjavi, da je sodeloval v upravi »Tedenskih slik« in pozneje je prevzel tudi upravo »Jugoslavije«. Oba lista sta bila spočetka visoko aktivna. »Tedenske slike« so bile med vojno ustavljene. Pesek je bil po Čebinovem mnenju nekaj dobro situiran in izredno delaven.

Predsednik prečita nato nekaj izjav onih prič, ki se razprave niso udeležile. Med njimi je zanimiva izjava »Amerikanca« Ivana Debeljaka, ki je prinesel v domovino čedno vsoto 200.000 Din. S tem denarjem je nameraval kupiti kako posestvo, denar pa je najprej naložil v Zadržno gospodarski banki. Dal pa se je premošiti od Peska in njegovih uradnikov, ki so ga pregovorili, da je iz »Zadržne gospodarske banke« vzel denar in ga naložil v »varnejšo« »Jugosl. zavar. hranilnico«. Ko je uradnik Debeljak vzel denar iz Peskove hranilnice, ga je Pesek potolažil in mu za garancijo dal svojo menico. Tega mesec dni za tem je hranilnica propadla.

Izgube Peskovih vlagateljev so znatno višje, kot je to razvidno iz porotne obravnave, ker se tu razpravlja le o slučajih, kjer gre za hudo delstvo goljufije. Vsi drugi slučaji so prepušteni civilnim tožbam posameznikov in pa tudi — molku onih, ki raje svoje izgube zamolčijo dobro vedo, da ne bodo nikoli nič nazaj dobili.

Zaslišan je bilo zopet več prič. Priča Franc K. iz Ptujja je prišel slučajno v stik s Peskom. Ta mu je obljubil, da dobi lahko pri njem službo, če vloži v »Jugoslovansko zavarovalno hranilnico« kak znesek. K. je vložil v zavod znesek 17.000 Din, pozneje pa za svojega sinčka se 1250 Din. Ko je hotel nastopiti službo, mu je Pesek pisal, da ga zaenkrat v vročih poletnih mesecih še ne rabi, naj pride v jeseni. Ali v jeseni pa ni bilo več Peskove banke.

Uradnik Zmagoslav J. je čital v časopisih oglase, da neko podjetje išče poslovaljo s kavejo. J. je pisal na navedeno šifro, nakar je dobil vabilo, naj se zgasi v »Jugoslovanski zavarovalni hranilnici«, kjer je položil kavejo 5000 Din.

Priča Jernej K. iz Konjic se razprave ni udeležil. Iz njegove izjave je razvidno, da je vložil v »Jugoslovansko zavarovalno hranilnico« znesek 48.744 Din, zato, ker je dobil tam službo. Pregovoril je še svojo sestro, da je v ta zavod naložila 18.449 Din in svojega očeta, da je naložil 10.578 Din.

Iz izjave Milana M. iz Beke krajine je razvidno, da je iskal službo pri kakšni banki. Pesek mu je ponudil službo, pod pogojem, če podpisuje za 200.000 Din deležev. M. mu je ponudil le 100.000 Din, pa še to si je premislil, ko ga je Pesek le preveč nadlegoval za denar, zlasti pa še, ko mu je to odsvetoval oče.

Bančni uradnik M. izpove, da je čital in sestal, da se išče bančni uradnik za Celje in Maribor. Ponudil se je on in dobil od Peskove hranilnice poziv, naj se zgasi pri Pesku. Pesek je M.-a tako premošil, češ, da se ponuja za to mesto bivši okrajni glavarji in drugi. Pri Pesku je vložil kavejo v višini 25.000 Din. Zgubil je vse.

Veliko zanimanje je vzbudila izpovedba banč. urad. Ludvika C.-ja. Ta je iskal po časopisih kake službe. Dobil je nato od »Jug. zavarovalne hranilnice« pismo, pozneje pa je po izmenjavi nekaj korespondence šel osebno v Ljubljano in bil sprejet od obdolženca. Glede kaveje je omenil, da ima pri »Mestni hranilnici« v Mariboru naloženega nekaj denarja, na kar mu je Pesek izjavil, da lahko denar ostane, kjer je in da lahko založi tudi hranilno knjižico. Dne 6. septembra 1926 je poslal »Jug. zavarovalni hranilnici« omenjeno knjižico glasečo se na 94.000, ker ga je obdolženec plašil s trditvijo, da je tudi mnogo sposobnih reflektantov z visoko kavejo.

Obdolženec je potreboval denar, da bi izplačal nekatere vlagatelje »Ljubljanske posojilnice«, ki so zavodu grozili s tožbo, ali pa ga že tožili. Zato je izjavil C.-ju tudi geslo, pod katerim je bila knjižica vinkulirana in ga pregovoril, da je vloga pri »Mestni hranilnici« v Mariboru odpovedal. Kmalu nato je obdolženec knjižico devinkuliral in jo lombardiral pri »Zadržni gospodarski banki«. C. ne trpi nikake škode, ker mu je »Zadržna gospodarska banka« ta denar vrnila.

Pesek izjavi nato, da mu je C. dal ustmeno dovoljenje za realiziranje te knjižice, kar pa C. odločno zanika. Sodni izvedenec g. Premrov izpove, da je Pesek plačal s tem denarjem neke svoje privatne dolgove. Pesek zanika tudi to in izjavi, da je s tem denarjem plačal nekatere dolgove »Ljubljanske posojilnice«.

Predlogi branitelja.

Dr. Tuma ponovno zahteva, da zasliši sodišče predlagani priči Kamenščaka in Anžiča, ki da sta obljubovala obtožencu, da mu preskrbijo inozemske posojilo. Dalje predlaga za pričjo Waclawka, ki je prodal družbi Jugosl. Collieries Limited v Londonu svoj rudnik, enak Peskovemu za 40.000 funt. sterlingov (11.000.000 Din). Ker sta po braniteljevem mnenju bila sodna izvedenca Golmajer in Premrov pod vplivom animoznosti do obtožence, predlaga dr. Tuma nova sodna izvedenca, t. j. gg. Franca Hafnerja in Franca Lebna.

Senat se nato umakne v posvetovalnico, nakar prekine v. s. s. Vehovar razpravo. Danes ob 9. uri dopoldne se razprava nadaljuje. Senat razglasi svoj sklep o predlogih dr. Tume danes.

Koliko je izgubljenega denarja.

Državni pravnik je dal novinarjem informacije o celotni škodi, ki so jo vlagatelji utrpeli v obeh Peskovih hranilnicah: v »Ljubljanski posojilnici« in »Jugoslovanski zavarovalni hranilnici«. V prvi so vlagatelji izgubili 2.723.472 Din, v drugi pa 564.241 dinarjev. Skupno torej 3.289.713 Din.

Samo radi goljufije pa je Pesek obtožen radi vsote 393.243 Din, ki jih je izvalil od dvajsetih vlagateljev.

OBCINSKE VOLITVE.

Sinoči je bil shod kandidatov Napredne gospodarske liste v Šiški. Shodu je predsedoval in ga vodil g. Jos. Novak, delovodja. Glavni poročevalec nosilec liste je bil dr. Vladimir Ravnihar, ki je v zanimivih izjavah podal historijat obč. sveta Ljubljanskega, odkar je občina v narodnih rokah, ožigosal herostatsko delo SDS z razpusti obč. sveta, orisal delovanje demokratiških gerentov na ljubljanskem magistratu ter v širokih obrisih očrtal plodonosno delo vlad. komisarija Mencingerja in njemu pridolženega sosveta. Po s ponovnim odobravanjem sprejetem govoru nosilca liste so govorili Anton Malgaj in žel. uradnik Plesničar v imenu narodnih socialistov, strokovni učitelj Majce v imenu obrtnikov, direktor Milan Pateroster v imenu javnih nameštencev, strojevodja Pavel Dežman, višji žel. uradnik Haslakiewicz in drugi. Ob pozni uri je predsednik g. Novak zaključil dobro uspeši shod.

Gospodarstvo.

RAZPIS.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani razpisuje oddajo tesarških del pri stanovanjski hiši na Bleiweisovi cesti.

Proračun se dobi v zborničnem uradu med uradnimi urami od 26. t. m. dalje za 20 Din.

Tam so tudi na vpogled načrti in splošni stavbni pogoji.

Pravilno sestavljene in zapečatenane ponudbe je vložiti pri podpisani zbornici najkasneje do dne 29. septembra 1927 ob 12. uri popoldne.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani,

dne 23. septembra 1927.

Ivan Jelačin l. r., predsednik. — Dr. Fran Windischer l. r., generalni tajnik.

BORZE:

Devize in valute.

Ljubljana, 23. sept. Amsterdam 22.78 — 22.84 (22.81), Berlin 18.54 blago, Budimpešta 9.925 — 9.955 (9.94), Curih 10.94 — 10.97 (10.95.5), Dunaj 7.992 — 8.022 (8.00625, 8.0075), London 276.05 — 276.85 (276.45), Newyork 56.725 blago, Pariz 222.5 — 224.5 (223.5), Praga 168.05 — 168.85 (168.45), Trst 308.375 — 310.375 (309.375).

Zagreb, 23. sept. Dunaj 7.9895 — 8.0195, Berlin 13.525 — 13.555, Milan 308.75 — 310.75, London 276.05 — 276.85, Newyork 56.6237 — 56.8237, Pariz 222 — 224, Praga 168.014 — 168.814, Curih 10.94 — 10.97.

Curih, 23. sept. Beograd 9.13, Berlin 123.65, London 25.2175, Newyork 518.65, Pariz 20.35, Milan 28.275, Praga 15.37, Bukarešta 3.22, Dunaj 73.10.

Elektri.

Ljubljana, 23. sept. Vojna škoda 384 — 384 (384), Celjska 164 — 0, Ljubljanska kreditna 140 — 0, Praštediona 850 — 0, Kreditni zavod 160 — 0, Strojne 0 — 170, Veveče 135 — 0, Ruše 260 — 270, Kranjska industrijska 410 — 0, Stavbna 56 — 0, Stavbna 56 — 0, Sešir 104 — 0.

Ljubljanska blagovna borza (23. t. m.). Les: Tendence nespremenjena. Zaključenih je bilo 52 vagonov, in to 50 vagonov bukovih drv, suhih, zdravih, 1 m dolgih, z 10% okroglice brez klad, 100 vagon meja po 22.50, 1 vagon suhih letov, smreka, jelka, 24-48, 4 m, ostrorobih, paralelnih, vezanih, 100 vagon naklad, postaja po 480 in 1 vagon letvic, smreka, jelka, 12 x 24, 100 vagon nakl. postaja, 4 m dolgih po 600, 2 in 3 m dolgih papo 530. Deželni pridelki: Tendence za žito mirna, cen nespremenjene. Zaključkov ni bilo.

Sport.

40letni jubilej slovenskega kolesarstva. Zveza kolesarjev kraljevine SHS, Ljubljanska pododbor, priredila v nedeljo, dne 25. t. m. dirko za »Gorsko prvenstvo Slovenije« na Vrhniki. Tem povodom so naklonili takratni člani prve slovenske kolesarske organizacije »Kluba slovenskih biciklistov Ljubljana« ustanovljenega leta 1887 prehodni

pokal. Kolesarska sekcija Vrhniskega sportskega kluba priredi ta dan »Kolesarski tabor«, na kar se vsi klubi, včlanjeni v Koturaskem Savezu posebej opozarjajo, s pozivom, da se polnoštevilno udeležijo te prireditve. Zaključek prijav za prvenstveno dirko je nepreklicno v četrtek, dne 22. t. m. ob 19. uri. — Koturaski Savez SHS, Ljubljanska pododbor.

Koturaski Savez kraljevine SHS, Ljubljanska pododbor. Zaključna seja za nedeljsko prvenstveno dirko se vrši dne 22. t. m. ob pol 8. uri zvečer na Vrhniki. Udeležba skupnega odbora obvezna. Odhod ob 7. uri zvečer izpred kavarne »Zvezda«. — Ljubljanska pododbor.

To in ono.

: Dobro ohranjena giljotina se proda. V Parizu v palači Denots bo javna dražba posebne vrste. Star plemenitaš bo razprodal iz lasne posesti razne starinske predmete. Na dražbi bo prodan molitvenik in mnogo drugih reči, ki so bile last gospe Pompadour. Izredna posebnost pa je giljotina, ki so jo uporabljali za časa revolucije na trgu v Dijonu. Predmet je cenjen na 10.000 frankov. Pariški listi pišejo, da ne bo prvič, da bodo prodajali na dražbi giljotino. Pred nedavnim časom je bila na dražbi prodana sekira, ki je odsekala glavo 4000 plemičem. Cena te giljotine je bila veliko nižja kot pa cena sedanje. Prva je bila razstavljena pri neki trdnici za pohištvo. V procesijah so takrat prihajali ljudje pred lokal, da si ogledajo zanimivost. Še celo policija je morala nastopiti, da je vzdrževala red.

: Zopet siamski dvojčki. V londonsko bolnico sta bili pripeljeni dve deklici, ki sta zraščeni in sicer od prs do spodnjega dela trupa. Devojki sta si tako podobni, da ju je težko ločiti. Spoznati ju moraš po traku. Anny nosi modro, Mary pa rožasto znamenje. Deklici sta bili oddani v bolnico na opazovanje. Anny je namreč bolehnica in zdravniki razmišljajo o tem, da bi deklici ločili. Deklici živita sicer ločeno, ker ima vsaka svoje srce, vendar je vprašanje, če bi slabotna Anny preživela operacijo.

: Carjeva zbirka znamk na javni dražbi. V Londonu je bila te dni na javni dražbi prodana zbirka znamk carja Nikolaja II. Najvišja ponudba je bila 7500 mark; kupil pa jo je dražilec sam za 8000 mark. Zbirka znamk je bila za carja najdragocenejši zaklad. Car jo je vzel, ko so ga odpeljali v prognanstvo, s seboj v Tobolsk. Po carjevem umoru jo je odnesel neki ruski letalski častnik ter jo pred 2 leti prodal v Londonu. Za znamke je dal car skoraj 1 milijon rubljev.

: Zemlja se odpira. Na vzhodnem koncu Islandskega otoka, v bližini ognjenika Kotla, je pogoltnila zemlja pošni voz, pred katerim je bilo vpreženih 7 konj. V zemlji je nastala razpoka, v kateri so našli smrt 4 konji in 1 spremljevalec. Ostale se je ljudem posrečilo rešiti.

Pozor! Pristopimo k društvu »Ljudska Samopomoč Slovenije«. Načelnik društva je dr. Ivo Sorli, notar, tajnik Frid. Zinauer. Občinstvo se opozori, da do 31. decembra t. l. se lahko pristopi vsak posestnik (-ca), kmet (-ica), trgovec (-ka), uradnik (-ca), nastavljenec (-ka) in tudi vsak upokojenec (-ka), če je tudi že pri dveh drugih »Samopomočih« član. Kaj si zasiguramo? Pri tem društvu se dobi izdatna podpora — denar po A 4000, B 8000, C 16.000, D 40.000 in BCD vse skupno 64.000 kron; v dinarjih 16.000. Pripomnimo danes: za naslednje leto si vsak član za svojo družino preskrbi lepo premoženje, t. j. denar, ki je sveta vladar! Plača se mala pristopnina: le štirje roki A 3, B 6, C 7, D — za stareje do 70 let — 21 dinarjev. Vsem nepremožnim nudi se priložnost, da preskrbi svojim lepo premoženje. Za pristop: Napiše se na dopisnico: »Ljudska Samopomoč Slovenije« — Cesta na Rožnik 29 v Ljubljani. Kdor pristopi, naznani svoj naslov in kdaj je doma, da pride poverjenik v stanovanje ga vpisat. Poslužite se hitro ugodnosti — z 31. decembrom t. l. se ne bo več sprejemalo. — M. B.

Ilja Erenburg:

Ljubezen Jeanne-e Ney.

(Iz ruščine prevedel S. L.)

Odšla sta v srečni minuti, ko je zmagovala pomlad. Ko je Gabrijela začutila na svojem licu topel trepet, je rekla:

— To je tako, kakor, kadar on poljublja. To je pomlad.

Jeanne-e ni pa nihče poljubljal. Ali je to pomlad? Ne, pomlad je ostala v Feodosiji, to pa ni pomlad, to je samo ulica Tiboumairy!

Pri vratih je zagledala avtomobil. Najbrže je sem pridiral kakšen nestrpen ljubosumnež, pridiral s svojo silo, da bi hitro zvedel, kako ga vara žena, ves v strahu, da bo to zvedel, zdaj zoveč šoferja: »stoj, nazaj!« zdaj viganjajoč ga s palico po šipi: »hitreje!«

Čudno! Šofer je poklical po imenu Jeanne-o, ki se je obrnila. Tada j ji je dal še znak z roko. Jeanne je kar pustila slepico in urno pritekla. Saj jo vendar samo on lahko tako kliče!

Pièere Poitra, veseli šofer v kozji kamižoli, se je pa smehljaj.

— Takšna si torej ti! Prava rjavka...

— Vi ste me poklicali?

— Da, pravzaprav ne jaz, ampak Vaš prijatelj. On je dečko! Jutri o petih Vas bo čakal v luksemburškem parku, pri Medicejskem vodnjaku.

Dame, zaprite vse dežnike! Otroci, spusti-

te žnaje! Ne pričakajte se in ne ugovarjajte! Zdaj je — pomlad! Ali je bila Jeanne res nesrečna? Ni mogoče! To se ji je samo zadelo. Papa? Papa je samo zaspal. Pa Aglaja? Aglaja si je gotovo izmislila kak čarovnik. Ali ni morda samo v kinematografu videla ulico Tiboumairy? In še nemo pisarno? Ne, Jeanne ni bila nikdar tam! O tem je samo čitala pri Dickensu in to ni bilo nikoli tukaj, ampak v meglenem Londonu. Carigrad, — to je pa samo kolobarček na šolskem zemljevidu. Jeanne hiti iz loiretske hišice naravnost v luksemburški park. Medicejski vodnjak je gotovo prekrasen!

Poitra pa govori Jeanne-i:

— Veste kaj? ... Danes je prvi pomladanski dan in jaz se ne bom ozirala na svoj takso-meter. Kar vstopite s svojo sestričko, pa vaju bom vozil, kolikor vaju bo volja!

Pozabljena Gabrijela vsa začudena kliče Jeanne-o:

— Sestrična, kje ste? S kom govorite?

— Z dobrim šoferjem, ki naju hoče voziti.

— Kaj poreče pa oče? Kako pa s polži?

Vendar je pa skušnjava prevelika. Gabrijela se ni namreč še nikoli vozila v avtomobilu. Enkrat se je res peljala v tramvaju, pa ta vožnja gotovo ni taka, kakor v avtomobilu! In nekaj toplega jo laskovo boža po licu. Saj to je vendar pomlad! Gabrijela se že ne more več premagovati, pa naj se oče jezi, — saj je vseeno!

— Torej gremo?

Motor brni. Poitra se smeje. Smejeta se dve deklici. Uglasevalec klavirjev se plaho umika k zidu: avtomobil! Voz pa čedalje hitreje drvi.

Veseli šofer obrača krmilo in pritiska pedal. Strašno se je naveličal stati na ulici Tiboumairy, na zopni ulici. Poitra ima s to ulico še svoje stare račune. Ko je polagal šoferski izpit, ga je ravno ta ulica zvodila pri zadnjem predmetu, pri znanju pariških ulic. Spraševali so ga stari kočijaži; kakor je pa znano, kočijaži ne ljubijo preveč šoferjev. Pa je neki kočijaž, oni z najbolj rdečim nosom, najstrupenejši izmed vseh, vprašal Poitra: »Kako bi pa vozili z ulice Duteaux h klavnicam, na ulico Morillon?« Poitra je odgovoril: »Najprej po ulici Dute, potem po ulici Hallara, potem ... potem pa po Kronštadtski ulici.« Ne, najbrže bo po poti še ena, kako se ji že pravi? Nekako Moumoumouy, ali Béhébéry. Pa je kar zamrmral nekaj nerazumljivega. Kočijaža je pa to razdražilo, da mu je postal nos še bolj rdeč: »Za nič! Javite se spet čez dva tedna.« Prepredala ulica! Ko je danes čakal Jeanne-o, je cele tri ure tam stal. Zdaj pa le proč odto!

Naj brni motor, naj trobi rog! Praznite cesto!

Na ovinkih Gabrijela vzklika. Pa ne, da bi se bala, samo v avtomobilu ni bila še nikoli. Saj ta vožnja ni taka, da bi se bilo

treba bati, ampak je celo zabavna. Veter leti v obraz, se igra z lasmi in neumno piha v ušesa. Hitreje, hitreje! Zdi se ji, da so že prevozili stotine kilometrov. To sploh ni več Pariz, ampak morje, ki se giblje in šumi.

Nikakor ne! To šumijo veseli bulvarji. In ne samo šumijo, ampak se tudi smejejo, in smejejo tako, kakor Poitra ali pa, kakor Jeanne. Smejejo se pisane veternece v kočarici cvetličarke. Smeje se beli predpasnik kavarniškega dečka, ki drži pladenj. V samem pladnju se pa smeje tudi sonce in v oknih se smejejo celi stogi travkov. Pariz, ljubi Pariz, kako krassen si ti!

Glej, in tukaj je Sena! Ni res, da bi bila njena voda taka, da bi se v njej topilo. Po Seni se lahko kam odpelješ, na primer v Médon. Tam bodo kmalu cvetele višnje. Ah, odpeljala bi se in vso pot bi se poljubljala! Medicejski vodnjak je pa gotovo še lepši, ko pa Médon. Jutri o petih. Čakati mora torej še sedemindvajset ur. Kako bi ubila ta čas? Kazalec leni, premikajte se! Zganite se, kakor smo se mi!

Jeanne se z nogami upira ob steno. Vsed hitre vožnje se naslanja globoko nazaj. Zdi se ji, da sama z nogami poganja stroj. Zdi se ji tudi, da je tem bližje medicejski vodnjak, čim hitreje drvi. Jutri o petih! Samo hitreje! In veseli Poitra pritiska pedal, avtomobil pa drvi čedalje hitreje.

(Dalje prih.)

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

CENTRALA:

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA.

PODRUŽNICE:

Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad,
- Pluj, Sarajevo, Split, Gorica, Trst. — AGENCIJA: Logatec.Delniška glavica Din 50.000.000.—
Skupne rezerve nad Din 10.000.000.—Brzjavni naslov: Banka Ljubljana.
Tel. št.: 2261, 2413, 2502 in 2504.

Se priporoča za vse bančne posle.

Najboljša v materijalu in v konstrukciji so:

Josip Petelinca
šivalni stroji in kolesa
Gritzner, Adler, in Phönix.
Najlepše oprema, pouk v voženju
brezplačen.Nizke cene tudi na obročna plačila.
Ljubljana ob vodi blizu Prešernovega spomenika.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana
nudinajfinejši in najokusnejši
namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo. Telefon št. 2389.

Tehnično in higijenično najmoderneje
urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadst.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem javljamo žalostno vest o smrti naše iskreno ljubljene, nepozabne mamice, stare mamice, sestre itd., gospe

Franje Staré roj. Brišnik

katera je danes, dne 23. septembra 1927, ob pol 13. uri, po dolgi mučni bolezni, previdena s tolažili sveče vere, mirno v Gospodu zaspala.

Zalni spreved blagopokojne se vrši v nedeljo, dne 25. septembra 1927, ob 15. uri, iz hiše žalosti v Domžalah št. 131, na farno pokopališče istotam.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v farni cerkvi v Domžalah.

Ljubljana — Domžale, dne 23. septembra 1927.

Dr. Emil Staré, sin; Milka Slokar roj. Staré, Kristina Kremzer roj. Staré, Justina Staré, Valerija Christiani roj. Staré, hčere; vsi ostali sorodniki.

Št. 26.290/27.

ref. IX.

Razpis.

Mestni magistrat razpisuje oddajo

**tesarskih, krovskih
in kleparskih del,**

ter dobavo zidnih vezl pri zgradbi stanovanjskih hiš ob Poljanski cesti in nasipu. — Ponudbe je vložiti pri mestnem gradbenem uradu do dne 28. septembra 1927 ob 11. uri dopoldne.

Ofertalni pripomočki se dobe pri mestnem gradbenem uradu.

Mestni magistrat ljubljanski,
dne 22. septembra 1927.

Carinsko posredniški in špedicijski bureau

» GROM «

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41

Naslov brzjavkam: „GROM“. Telefon 2454.

Podružnice: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavlja vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. E. za ekspresne pečiljke.

Št. 13001-ref. IX.

Razpis.

Mestni magistrat razpisuje

dobavo železnega okenskega omrežja

pri zgradbi okrajnega zidu ob Škofji ulici in Vrazovem trgu.

Ponudbe je vložiti pri mestnem gradbenem uradu do dne 29. septembra 1927 do 11. ure dopoldne.

Ofertalni pripomočki se dobe pri imenovanem uradu ob urad. urah.

Mestni magistrat ljubljanski,
dne 25. septembra 1927.

WECK

Čaše in aparati za ukuhanje so najcenejši, ker so najboljše. Znatno znižane cene. Ugodni pogoji! Tovarniška zaloga.

Krekov trg 10 pri trdku Fruktus, Ljubljana.

- - Širite - -

„Narodni Dnevnik“!

Specijalna mehanična delavnica

za popravilo vseh sistemov pisalnih, računskih, razmnoževalnih, kopirnih strojev ter blagajen. Popravila se izvršujejo najvestneje in po konkurenčni ceni.

LUD. BARAGA - Ljubljana, Šelenburgova 6/I.
TELEFON 2980.

Najvarneje in najugodnejše se nalaga denar pri pupilarnem zavodu, ki obstoji že 64 let

CELJSKA MESTNA HRANILNICA

V CELJU, KREKOV TRG (v lastni palači pri kolodvoru)

Prihrankom rojakov v Ameriki, denarju nedoletnih, ki ga vlagajo sodišča, ter naložbam cerkvenega in občinskega denarja, posveča posebno pažnjo.

Za hranilne vloge jamči poleg premoženja hranilnice

ŠE MESTO CELJE

z vsem premoženjem in vso davčno močjo.

Hranilnica daje posojila na zemljišča, po najnižji obrestni meri. Vse prošnje rešuje brezplačno.

TISKARNA MERKUR LJUBLJANA

TRG.-IND. D. D.

Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih tiskovin. * Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, vabila, lepake, posetnice itd. * LASTNA KNJIGOVESNICA. * TELEFON. ŠT. 2552.

Izdajatelj: Aleksander Železnikar. — Urejuje: Vladimir Svetek. — Za tiskarno »Merkur« odgovoren: Andrej Sever. Vsi v Ljubljani.